
**PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS
VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS**

Pētījuma gala ziņojums

Sagatavoja: SIA UNO MOSSA

Pētījuma analītiķe: Agnese Alksne

2016, novembris

SATURS

Priekšvārds	3
Ievads	4
Metodoloģija	5
1. Pētījuma mērķis un uzdevumi	5
1.1. Pētījuma mērķis	5
1.2. Pētījuma uzdevumi	5
1.3. Pētījuma mērķaudotorija	5
2. Pētījuma metodoloģija	5
2.1. Pētījuma norise - Intervētāju apmācība	6
2.2. Izlase	6
2.3. Pētījuma datu vākšana	6
2.4. Datu ievade, apstrāde un datu faila sagatavošana	7
2.4.1. Datu tīrīšana	7
2.4.2. Kvalitātes kontrole	7
Rezultāti	8
1. Priekšstati par korupciju	8
2. Uzskati par kukuļošanu - personīgā pieredze	15
3. Gatavība dot kukuli – personiskā	37
4. Iekšējā kontrole - uzņēmumā	39
Aptaujā izmantotā anketa	41

IEVADS

Korupcija ir eksistējusi visas cilvēces vēsturē, taču tikai pēdējos gados tā ir atzīta par nozīmīgu problēmu. Korupcija, krāpšana, piesavināšanās, zādzība, kukuļu došana un ņemšana - šie ir veidi, kā cilvēki cenšas palielināt savus ienākumus negodīgā ceļā. 1990.gada otrajā pusē tika izveidotas daudzas starptautiskās un nevalstiskās organizācijas, pieprasot, ka politiskie un biznesa līderi demonstrē augstu godīgumu, ētiku un sociālo atbildību. Tas savukārt noveda pie saskaņotas cīņas pret korupciju, naudas atmazgāšanu un melno tirgu visā pasaulē, kā arī valdības nozīmīguma atzīšanu.

Ir divas dažādas parādības, ko sauc par "korupciju". Pirmā- "sīkā" jeb saimnieciskā korupcija, kas izpaužas pasniedzot nelielu dāvanu vai kukuli iestādes pārstāvim, saņemot sniegto pakalpojumu, citreiz pat vienkārši tāpēc, lai uzturētu tikai labas attiecības. Šāda veida korupcija ir bijusi vienmēr, dažādos vēstures posmos.¹

Pavisam cita lieta ir liela mēroga korupcija, kad sabiedrība apsūdz vai tur aizdomās par korupciju valsts augstākos pārstāvjus: augsta ranga amatpersonas, valdību, kas ir saistīti ar lieliem ekonomiskiem līdzekļiem, kā arī ar to saistītas ietekmīgas personas.²

¹ J.Kuzovkovs "Korupcijas pasaules vēsture", 2010, Maskava, 5.lpp.

² J.Kuzovkovs "Korupcijas pasaules vēsture", 2010, Maskava, 5.lpp.

METODOLOĢIJA

Pētījuma datu vākšana par Latvijas uzņēmēju viedokli par korupciju komercdarbības vidē tika realizēta no 2016.gada septembra līdz 2016.gada novembrim. SIA UNO MOSSA speciālisti veica datu vākšanu, organizēja un koordinēja pētījuma norisi, analizēja pētījuma datus un sagatavoja ziņojumu.

1. PĒTĪJUMA MĒRĶIS UN UZDEVUMI

1.1. PĒTĪJUMA MĒRĶIS

Pētījuma mērķis ir noskaidrot Latvijas uzņēmēju viedokli par korupciju komercdarbības vidē, risinot jautājumus valsts un/vai pašvaldības institūcijās, ar mērķi noskaidrot, kādi ir korupcijas rašanās cēloņi un kurās jomās korupcija ir visvairāk izplatīta.

1.2. PĒTĪJUMA UZDEVUMI

- A. Noskaidrot valsts un pašvaldību iestāžu, kā arī uzņēmēju godīguma pieredzes izplatību Latvijā.
- B. Noskaidrot uzskatus par augstākā un zemākā līmeņa kukuļošanu.
- C. Identificēt galvenos korupcijas veicinošos apstākļus.
- D. Izprast uzņēmēju personisko pieredzi saskarsmē ar institūcijām
- E. Novērtēt uzņēmēju gatavību dot kukuli valsts un pašvaldību iestādes amatpersonai.
- F. Identificēt kontroles standartu īstenošanu un uzņēmuma atbildību iekšienē.

1.3. PĒTĪJUMA MĒRĶAUDOTORIJA

Šī pētījuma mērķauditorija ir komersantu vai to pārstāvju, kuru atbildības joma ir jautājumu risināšana valsts vai pašvaldību institūcijās.

2. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

Pētījuma metode - specializēta aptauja piecās Latvijas pilsētās.

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

Aptaujas metode - mutiska aptauja, pēc daudzpakāpju nejaušās stratificētās izlases metodes, nodrošinot respondentu sniegto atbilžu anonimitāti un konfidencialitāti.

2.1. PĒTĪJUMA NORISE - INTERVĒTĀJU APMĀCĪBA

Apmācību ietvaros intervētāji tika iepazīstināti ar pētījuma mērķi un metodoloģiju. Katram intervētājam tika sagatavots individuāls darba uzdevums, kurā tika definēti pētījuma īstenošanas posmi un prasības. Intervētāju apmācībās piedalījās psihologs, kurš sagatavoja pētījuma intervētājus psiholoģisku problēmu risināšanai, ja tās rastos datu savākšanas laikā.

2.2. IZLASE

Pētījums tika veikts 5 Latvijas pilsētās. Izlasē tika iekļauti:

- Rīgas pilsētas uzņēmumi.
- Rīgas rajona uzņēmumi.
- Jelgavas pilsētas uzņēmumi.
- Jūrmalas pilsētas uzņēmumi.
- Siguldas pilsētas uzņēmumi.

Plānotais izlases lielums bija vismaz 410 respondenti, lai iegūtu 400 pilnībā aizpildītas anketas. Datu vākšanas procesa rezultātā tika savāktas 443 aizpildītas papīra anketas. Savukārt, datu tīrīšanas rezultātā datu failā tika saglabāti 414 ieraksti (anketas).

2.3. PĒTĪJUMA DATU VĀKŠANA

Pētījuma datu vākšanu veica 3 īpaši šī pētījuma veikšanai apmācīti intervētāji. Intervētāji anketēšanu realizēja no 2016. gada 5. septembra līdz 2016. gada 2. novembrim.

Intervētāji saskaņā ar savu darba plānu apbraukāja uzņēmumus, intervētājs informēja aptaujas dalībniekus par pētījuma gaitu, mērķiem, iegūtās informācijas konfidencialitāti un tiesībām atteikties no pētījuma. Tad kopā ar

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

aptaujas dalībnieku tika veikta mutiska anketēšana. Noslēgumā intervētājs pateicās aptaujas dalībniekiem par piedalīšanos pētījumā.

2.4. DATU IEVADE, APSTRĀDE UN DATU FAILA SAGATAVOŠANA
Apkopojot anketas, tika pārbaudīta aizpildīšanas kvalitāte. Kvalitatīvi aizpildītās anketas tika nodotas datu ievadei.

Anketas tika ievadītas speciāli izstrādātā ievadīšanas programmā. Datu ievades procesā tika veikta anketu aizpildīšanas kvalitātes sekundārā pārbaude. Tika veikta ievadīto datu kontrole, 10% no anketām tika ievadītas atkārtoti un dati salīdzināti. Pēc ievades dati tika eksportēti uz SPSS un tika veikta datu faila sagatavošana.

2.4.1. DATU TĪRĪŠANA

Datu tīrīšana tika veikta pa soļiem:

- Pārbaudīta katra respondenta atbilstība pētījuma mērķa grupai.
- Pārbaudīta atbilžu loģika attiecībā pret jautājuma formulējumu.
- Pārbaudīta savstarpēji saistītu jautājumu atbilžu loģika (saiknes).
- Nepieciešamības gadījumā anketas papīra formātā tika pārbaudītas atkārtoti. Aizpildīšanas kvalitātes neatbilstību gadījumos tika veiktas attiecīgo datu tīrīšanas procedūras.

2.4.2. KVALITĀTES KONTROLE

Kvalitātes kontrole tika veikta visās pētījuma stadijās. Pētījuma kontroles posmi: intervētāju un anketu aizpildīšanas kvalitātes kontrole, datu kontrole.

- Intervētāju darba kontrole (darba uzdevuma prasību izpildes kontrole, t.sk. ievāktu anketu sniegtās informācijas pārbaude).
- Vairākkārtīga (divkārša/trīskārša) anketu aizpildīšanas kvalitātes kontrole.
- Datu ievades kontrole (10% no anketām tika ievadītas atkārtoti un dati salīdzināti).
- Datu faila pārbaude, kas ietver datu tīrīšanu un kontroli.
- Pētījuma ietvaros tika ievērots ESOMAR tirgus un sociālo pētījumu veikšanas kodekss un standarti.

REZULTĀTI

1. PRIEKŠSTATI PAR KORUPCIJU

2016.gada septembrī, oktobrī uzņēmums “SIA UNO MOSSA” veica uzņēmēju aptauju, lai noskaidrotu to pieredzi, sadarbojoties ar valsts un pašvaldības institūcijām, kā arī saskarsmi un attieksmi pret korupciju. Pētījuma respondenti ir uzņēmumu valdes locekļi, valdes priekšsēdētāji, īpašnieki, direktori un prokuristi.

Pētījuma ietvaros dalībnieki tika lūgti **novērtēt 40 dažādu valsts institūciju, iestāžu un uzņēmumu godīgumu attiecībā uz korupciju**. Respondentiem tika piedāvāta atbilžu skala no “1 – negodīgi” līdz “5 – ļoti godīgi”.

Iegūtie dati liecina, ka visatzinīgāk uzņēmēju vidū tiek vērtēts Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD), Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA), Valsts Zemes dienests (VZD), Zemesgrāmata un Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija (vairāk kā 80% respondentu norādījuši, ka šīs iestādes vērtē kā “ne godīgas, ne negodīgas”, “godīgas” un “ļoti godīgas”).

Institūcijas, kuras respondenti – vairāk kā 60% uzņēmēji, novērtējuši par “vairāk negodīgām, nekā godīgām” vai “negodīgām” ir Parlaments (Saeima), pašvaldību deputāti un Latvijas valdība (Ministru kabinets).

Tikai nedaudz vairāk kā 50% no respondentiem – uzņēmējiem, uzskata, ka pašvaldību būvvaldes, Valsts ieņēmumu dienests (54,1%), ceļu policija (56,1) un pašvaldības darbinieki (56,1) ir “ne godīgi, ne negodīgi”, “vairāk godīgi, nekā negodīgi” vai “godīgi”.

Tiesas (61,7%), muitu (65,2), Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju (64,8), Valsts Kontroli (65%), notariāti (66,9%), pašvaldības policija (67,7%) par “ne godīgi, ne negodīgi” un “vairāk godīgi, nekā negodīgi” un “godīgi”, uzskata tikai nedaudz vairāk kā 60% aptaujāto uzņēmumu vadītāju.

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

Kontrolējošajām iestādēm, kā Pārtikas veterinārais dienests (71,7%), Valsts darba inspekcija (72,4%), Finanšu un kapitāla tirgus komisija (73,8%), robežsardze (74,5), Valsts policija (75,7%) uzņēmēji devuši pozitīvu vērtējumu vairāk kā 70% atbilžu.

Institūcijas, kas ietekmē uzņēmēju darbu, saņem pozitīvu vērtējumu, vairāk par 77%, ir Eiropas Savienības struktūrfondu administrējošās institūcijas Latvijā (77,3%), Uzņēmumu reģistrs (77,4%), Latvijas Banka (78,3%), Izglītības iestādes (77,5%), Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (78,3%), Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (79,3%), strādā “ne godīgi, ne negodīgi”, “vairāk godīgi, nekā negodīgi” un “godīgi”.

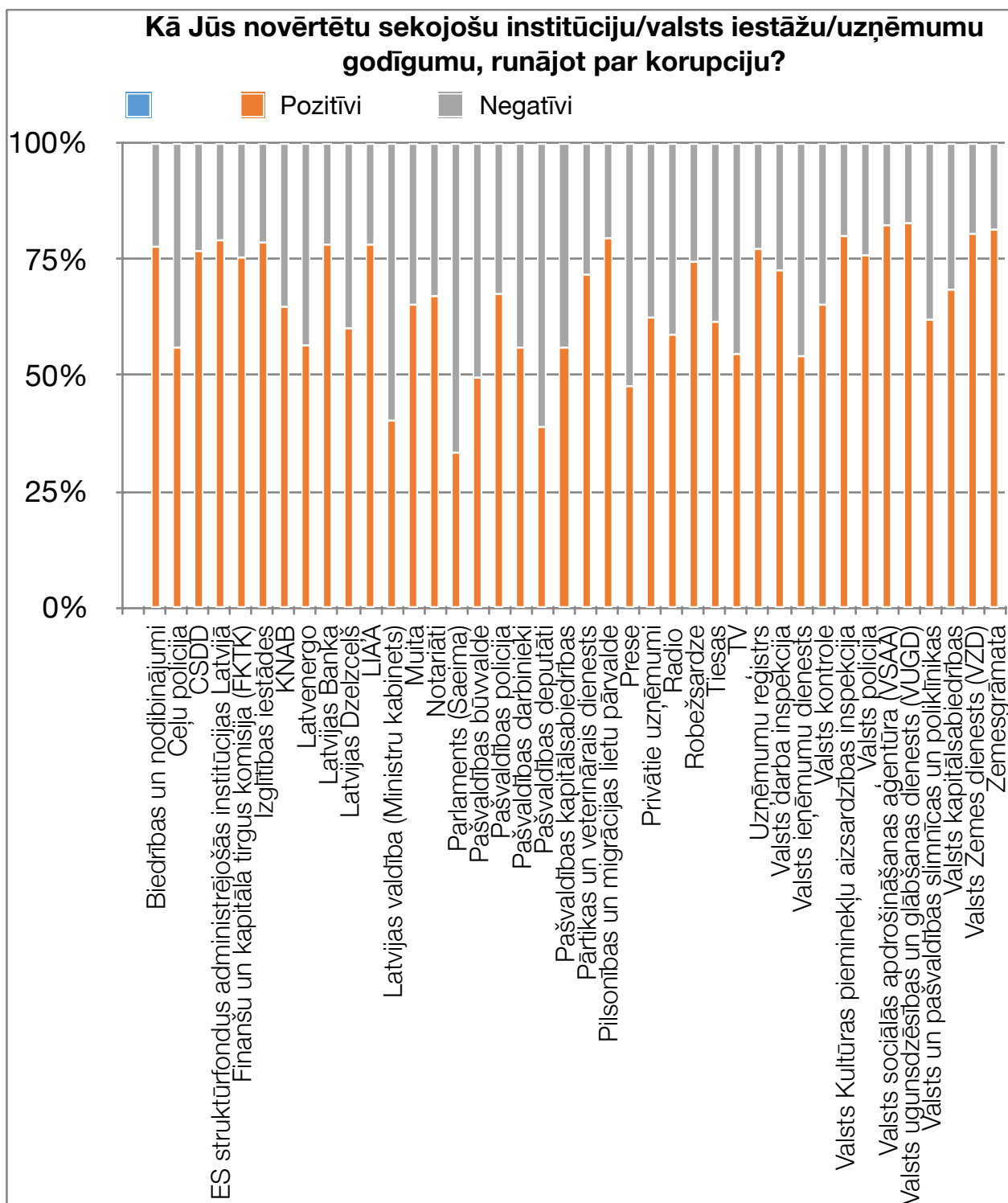
Par “vairāk negodīgiem, nekā godīgiem” un “negodīgiem” uzņēmēju skatījumā tiek vērtēti medij - prese 52,4%, televīzija 45,4% un radio 41,1% no respondentu atbildēm.

Par “ne godīgiem, ne negodīgiem”, “vairāk godīgiem nekā negodīgiem” un “godīgiem” uzņēmēju vērtējumā vismazāk uzskata pašvaldību kapitālsabiedrības 55,9%, otrajā vietā ir privātie uzņēmumi 62,3%, aptaujāto skatījumā, bet visvairāk pozitīva vērtējuma saņēma valsts kapitālsabiedrības 68,4%.

Valsts kapitālsabiedrību vidū, kuras tika aptaujātas, visvairāk par “vairāk negodīgām, nekā godīgām” un “negodīgām” tiek uzskatīts Latvenergo (43,6%), Latvijas Dzelzceļš (41,1%), valsts un pašvaldību slimnīcas un poliklīnikas (37,8%). Par “ne godīgu, ne negodīgu”, “vairāk godīgu, nekā negodīgu” un “godīgu” valsts kapitālsabiedrību tiek uzskatīta Ceļu satiksmes drošības direkcija 75,3% gadījumu respondentu atbildēs.

Biedrības un nodibinājumus uzskata par “ne godīgām, ne negodīgām”, “vairāk godīgām nekā negodīgām” un “godīgām” 76,3%

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

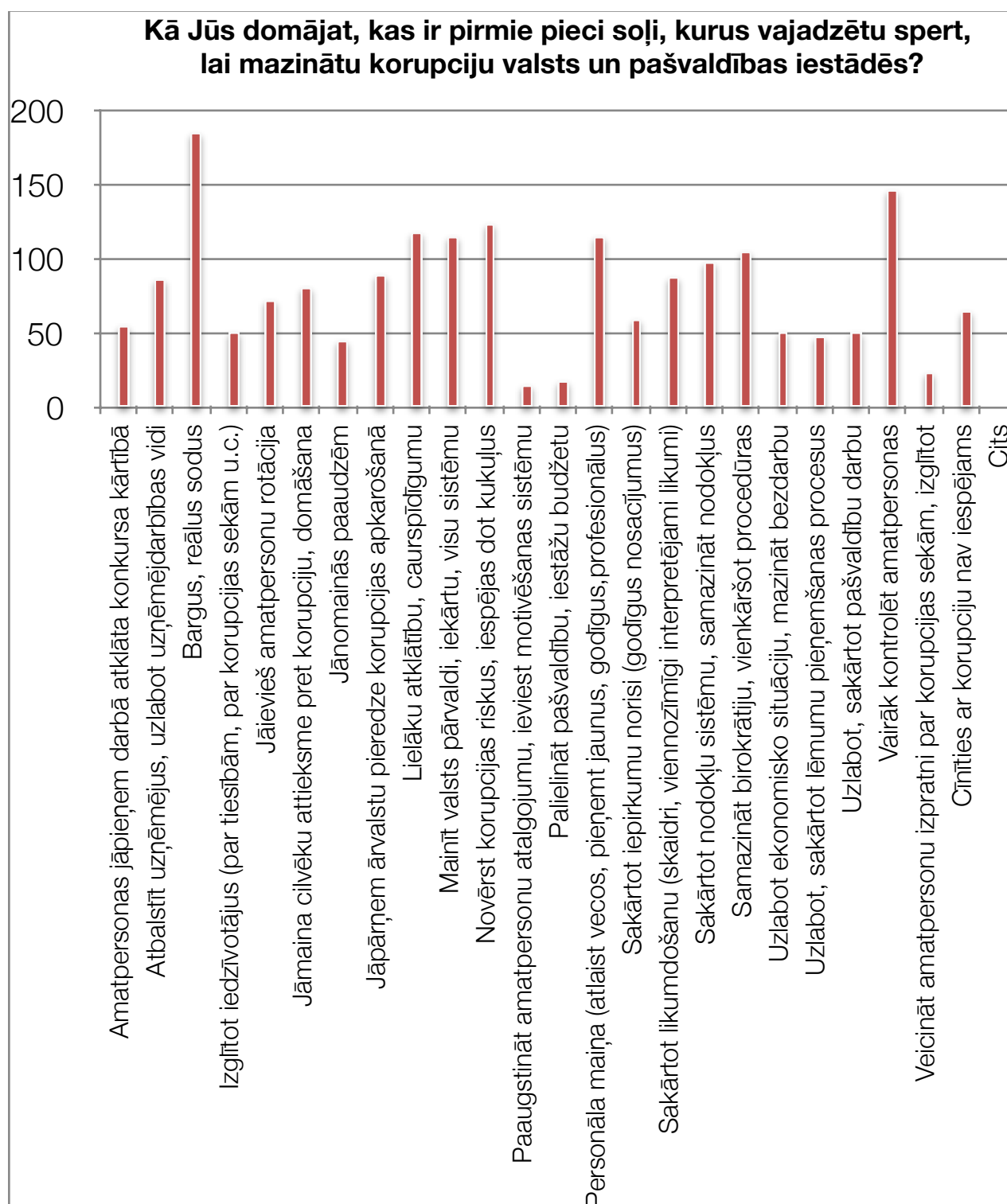
Pētījuma dalībnieki atbildēja uz jautājumu vai Jūsaprāt, problēmas, kas saistās ar **augsta līmeņa kukuļošanu**, pēdējo četru gadu laikā ir palikušas nemainīgas, samazinājušās vai palielinājušās. 49% respondentu norādīja, ka situācija ir palikuši nemainīga, bet 23,4% norāda, ka situācija ir mainījusies un augsta līmeņa korupcija ir nedaudz samazinājusies, bet 2,4% norāda, ka tā ir ievērojami samazinājusies. Tajā pašā laikā 24,9 procenti uzskata kā tā tomēr ir palielinājusies un ievērojami.

Identisks vērtējums ir arī par **zemāka līmeņa kukuļošanu** no respondentu puses. Gandrīz puse (49%) no respondentiem norāda, ka nekas nav mainījies un uztvere par zemākā līmeņa korupciju ir uzlabojusies pozitīvi tikai 1/5 daļai uzņēmēju.

Uzdodot jautājumu, kas Jūsaprāt ir **galvenie korupciju veicinošie apstākļi valsts un pašvaldību iestādēs** respondenti drīkstēja izvēlēties ne vairāk kā 5 atbildes. Populārākās atbildes: (1) Draugu un paziņu būtība (9,2%), (2) Amatspersonu alkātība, mantrausība un savtīgums (7,2%), (3) Atbildības trūkums, nav valstiska domāšana (6,7%), (4) Birokrātija, procedūru sarežģītība (6,7%), (5) Atklātība, caurspīdīguma trūkums (6,2%), (6) Ekonomiskā situācija valstī (6%), (7) Netiek reāli sodīti, nesodāmības apziņa (5,5%), (8) Kontroles trūkums, visatļautība (5,4%), (9) Augsti nodokļi, nesakārtota nodokļu sistēma (5,4%), (10) Bez korupcijas procesi lēni vai nenotiek vispār (4,9%), (11) Amatos ir neprofesionāli un nepiemēroti cilvēki (4,7%), (12) Amatspersonas, partijas cieši saistītas ar uzņēmējiem (4%), (13) Cilvēki paši piedāvā kukuļus, ja dod, tad ņem (4%), (14) Tradīcija, tā pieņemta (Padomju laika domāšana, kultūra) (3,1%), (15) Nesakārtota likumdošana (atstāti caurumi, vieta interpretācijai) (3,1%), (16) Nabadzība, zems dzīves līmenis (2,5%), (17) Nav politiskās gribas apkarot korupciju, korupciju veicinoša vide (2,5%), (18) Iepirkumu necaurspīdīgums, nesakārtotība (2,3%), (19) Augstas izmaksas, kārtojot dokumentus, atļaujas (2,2%), (20) Augstāko amatpersonu piemērs (2,2%), (21) Amatspersonu zemais atalgojums (1,9%), (22) Cilvēku neizglītotība, savu tiesību nezināšana (1,7%), (23) Varaskāre, amatpersonu varas demonstrēšana (1,3%), (24) Iespēja lēmumus pieņemt vienpersoniski, mazā cilvēku grupā (1,2%).

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

Uzņēmējiem tika uzdots jautājums, kas Jūsaprāt ir pirmie **pieci soļi, kurus vajadzētu spert, lai mazinātu korupciju valsts un pašvaldību iestādēs**. Respondentiem bija iespēja norādīt vairākas atbildes.

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

Pirmie soļi uzņēmumu vadītāju prāt, kas būtu jāveic, lai mazinātu korupciju

- 1) Bargus reālus sodus (9,7%)
- 2) Vairāk kontrolēt amatpersonas (7,7%)
- 3) Novērst korupcijas riskus, iespējas dot kukuļus (6,5%)
- 4) Lielāku atklātību, caurspīdīgumu (6,2%)

Aptaujas ietvaros pētījuma dalībniekiem tika piedāvāti vairāki apgalvojumi, un respondenti novērtēja vai **šādas situācijas Latvijā ir plaši izplatītas parādības**. Aptaujas dalībnieki varēja izvēlēties vismaz piecas atbildes.

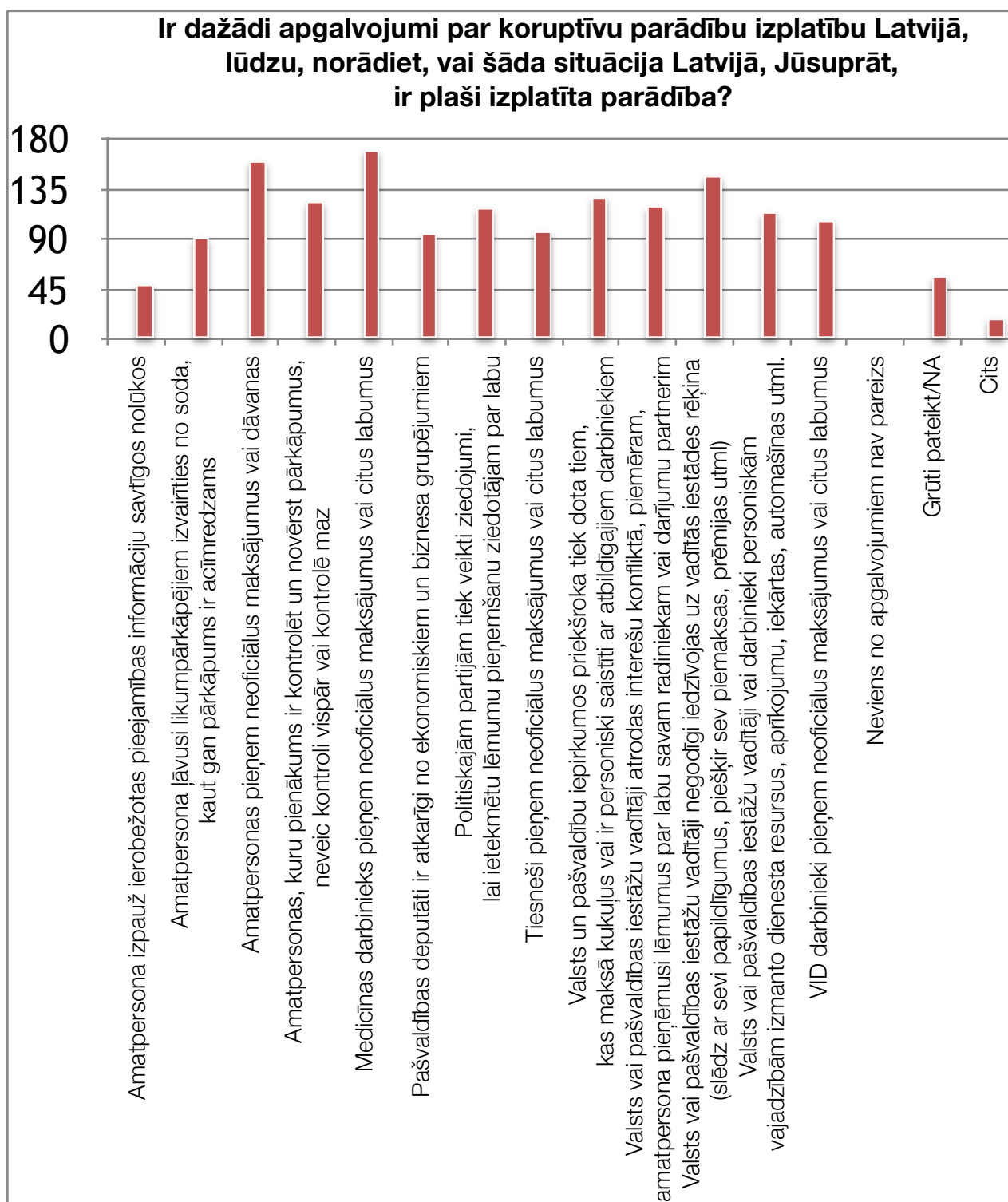
Vairāk kā viena trešā daļa aptaujāto uzņēmumu vadītāji un īpašnieki norādīja, ka “medicīnas darbinieks pieņem neoficiālus maksājumus vai citus labumus”, “amatpersonas pieņem neoficiālus maksājumus vai dāvanas”, “valsts vai pašvaldības iestāžu vadītāji negodīgi iedzīvojas uz vadītās iestādes rēķina (slēdz ar sevi papildīgumus, piešķir sev piemaksas, prēmijas utml)” un “valsts un pašvaldību iepirkumos priekšroka tiek dota tiem, kas maksā kukuļus vai ir personiski saistīti ar atbildīgajiem darbiniekiem”.

Viena ceturtda daļa uzņēmumu vadītāji un īpašnieki norādīja, ka “amatpersonas, kuru pienākums ir kontrolēt un novērst pārkāpumus, neveic kontroli vispār vai kontrolē maz”, “valsts vai pašvaldības iestāžu vadītāji atrodas interešu konfliktā, piemēram, amatpersona pieņēmusi lēmumus par labu savam radniekam vai darījumu partnerim”, “politiskajām partijām tiek veikti ziedojumi, lai ietekmētu lēmumu pieņemšanu ziedotājam par labu”, “valsts un pašvaldību iepirkumos priekšroka tiek dota tiem, kas maksā kukuļus vai ir personiski saistīti ar atbildīgajiem darbiniekiem” un “valsts vai pašvaldības iestāžu vadītāji vai darbinieki personiskajām vajadzībām izmanto resursu un/vai esot interešu konfliktā pieņem lēmumus”.

Joprojām ir sastopamas situācijas, kad “VID darbinieki pieņem neoficiālus maksājumus vai citus labumus”, “tiesneši pieņem neoficiālus maksājumus vai citus labumus” un “pašvaldības deputāti ir atkarīgi no ekonomiskiem un biznesa grupējumiem.”

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

Retāk satopami apgalvojumi, ka “amatpersona izpauž ierobežotas pieejamības informāciju savtīgos nolūkos” un “amatpersona ļāvusi likumpārkāpējiem izvairīties no soda, kaut gan pārkāpums ir acīmredzams”.

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

Komentāros respondenti norādīja, ka lielāka daļa apgalvojumu atbilst patiesībai un koruptīvas darbības novērojamas gandrīz visur, kur vien tas būs nepieciešams, jo tā ir izplatīta ļoti plaši.

2. UZSKATI PAR KUKUĻOŠANU - PERSONĪGĀ PIEREDZE

Lai uzzinātu par uzņēmumu vadītāju personīgo pieredzi saskarsmē ar korupciju, respondentiem tika jautāts par informācijas avotiem, no kuriem saņem informāciju par koruptīviem darījumiem valsts un pašvaldību iestādēs, par veidiem, kādos notiek koruptīvi darījumi konkrētās iestādēs un par personīgo pieredzi veicot uzņēmējdarbību saskarsmē ar šīm institūcijām.

Aptaujas ietvaros uzdevām jautājumu par **uzņēmēju informētība par negodīgiem vai šaubīgiem darījumiem valsts un pašvaldību iestādēs**. Respondentiem tika piedāvāts izvēlēties vairākas atbildes. Visvairāk informācijas tiek saņemts no masu informācijas līdzekļiem (31,9%), no draugu un paziņu personiskās pieredzes 25,6% saņem informāciju, no dažādiem stāstiem par kāda uzņēmēju pieredzi – 21,9%. Vismazāk informācijas par negodīgiem vai šaubīgiem darījumiem valsts un pašvaldību iestādēs nāk no personīgās pieredzes – tie ir 16,6%.

Jautāti par to, **cik bieži respondentiem, kā sava uzņēmuma pārstāvjiem pēdējo 2 gadu laikā caurmērā ir iznācis kontaktēties ar valsts institūcijām**, lielākoties kontakti notiek vismaz reizi mēnesī (28,7%) vai vizmas reizi pusgadā (31,9%). Vairākas reizes nedēļā (0,7%) vai vienu reizi nedēļā (3,4%) nākas kontaktēties mazākajai daļai respondentu, bet piektajai daļai respondentu vismaz reizi gadā (21%).

Atbildot uz jautājumu, cik **bieži Jums kā sava uzņēmuma pārstāvim pēdējo 2 gadu laikā caurmērā ir iznācis kontaktēties ar pašvaldības**

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

institūcijām, rezultāti ir ļoti līdzīgi kontaktēšanās biežumam ar valsts institūcijām. Lielākoties kontakti notiek vismaz reizi mēnesī (30,4%) vai vizmas reizi pusgadā (25,4%). Vairākas reizes nedēļā (0,7%) vai vienu reizi nedēļā (3,4%) nākas kontaktēties mazākajai daļai respondentu, bet piektajai daļai respondentu vismaz reizi gadā (22%).

Jautājot par to ar **vai pēdējo 2 gadu laikā Jūsu uzņēmumam ir nācies kārtot jautājumus, kas saistīti ar valsts iestādēm,** uzņēmējiem bija iespēja sniegt vairākas atbildes.

Visvairāk uzņēmumiem ir nācies saskarties ar jautājumu kārtošanu Valsts ieņēmumu dienestā (17,7%), CSDD automašīnu reģistrācija vai tehniskā apskate (13,1%), Atļauju, licenšu saņemšanai (13,1%). Tā pat uzņēmumiem ir aktuāla saskarsme ar Inspekcijām vai citām kontrolējošām institūcijām (9,2%), uzņēmumu reģistrēšanu (7,4%) un ceļu policiju (7,8%). Būvniecības atļauju iegūšana ir bijusi aktuāla 4,5% respondentu pēdējo divu gadu laikā, bet ar muitas darījumiem (5,9%). Mazāk aktuāla saskarsme ir bijusi ar Valsts policiju (4,9%), nekustamā īpašuma lietu kārtošana (zemes zonējuma maiņa, transformācija, īpašumu reģistrēšana, pārreģistrēšana u.c.) (4%), jautājumi saistīti ar Eiropas Savienības struktūrfondiem (finanšu līdzekļiem) (3,6%), jautājumu kārtošana tiesā (3,7%), valsts vai pašvaldības pasūtījumu iegūšana (3,2%), uzturēšanās atļauju, izsaukumu kārtošana (1,4%),

Jautājam **vai uzņēmumu vadītājiem un īpašniekiem ir nācies izmantot neoficiālus paņēmienus, lai nokārtotu jautājumus kādā no valsts vai pašvaldības iestādēm.** Visos jautājumos tika prasīts vai ir nācies un vai nav nācies. Nav tāda iestāde, kurā neviens respondents nebūtu izmantojis neoficiālus paņēmienus, lai nokārtotu sev interesējošo jautājumu.

Neoficiālos paņēmienus respondenti izmanto visvairāk risinot jautājumus:

- 1) Jautājumu kārtošanai Valsts ieņēmumu dienestā (38,9%)
- 2) Atļauju, licenču saņemšanai (33,8%)
- 3) Saskaņoties ar inspekcijām vai citām kontrolējošām iestādēm (24,4%)
- 4) Saskaņoties ar ceļu policiju (27,1%)

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- 5) Autotransporta reģistrācijas vai tehniskās apskates gadījumos (CSDD) (25,1%)
- 6) Uzņēmumu reģistrēšanai (23,9%)

Diezgan liela ietekme neoficiālajiem paņēmieniem ir arī sadarbībai valsts vai pašvaldības pasūtījumu iegūšanā (11,6%), ar būvniecību saistītu jautājumu kārtošanā (10,6%), darījumiem muitā (9,4%), nekustamā īpašuma lietu kārtošanai (zemes zonējuma maiņa, transformācija, īpašumu reģistrēšana, pārreģistrēšana u.c.) (9,2%), kā arī saskarsmē ar Valsts policiju (8,2%) un jautājumu kārtošana saistībā ar Eiropas Savienības struktūrfondiem (finanšu līdzekļiem) (8,2%).

Ievērojami mazāk pūles neoficiālajiem paņēmieniem ir jāpielieto saskarsmē ar institūcijām, kas izsniedz uzturēšanās atļauju, nodrošina izsaukumu kārtošanu (3,1%) un jautājumu kārtošanai tiesā (3,9%),

Uzņēmējiem tika prasīts **vai Jums nācās izmantot kādu (-us) no paņēmieniem, lai nokārtotu attiecīgo jautājumu** ar valsts vai pašvaldības iestādi. Atbildes nebija jāsniedz obligāti uz visiem jautājumiem. Minētie neoficiālie paņēmieni par katru risināmo jautājumu bija sekojoši:

- Izmantoju personiskos sakarus (draugus, paziņas u.tml.)
- Pasniedzu nelielas dāvanas (suvenīri, ziedi, saldumi)
- Apmaksāju pusdienas, kādus izklaides pasākumus
- Pasniedzu lielākas dāvanas
- Veicu neoficiālus maksājumus
- Darīju kaut ko citu (norādīt):
- Lietu nokārtoju bez kādiem neoficiāliem maksājumiem, dāvanām vai pazīšanās

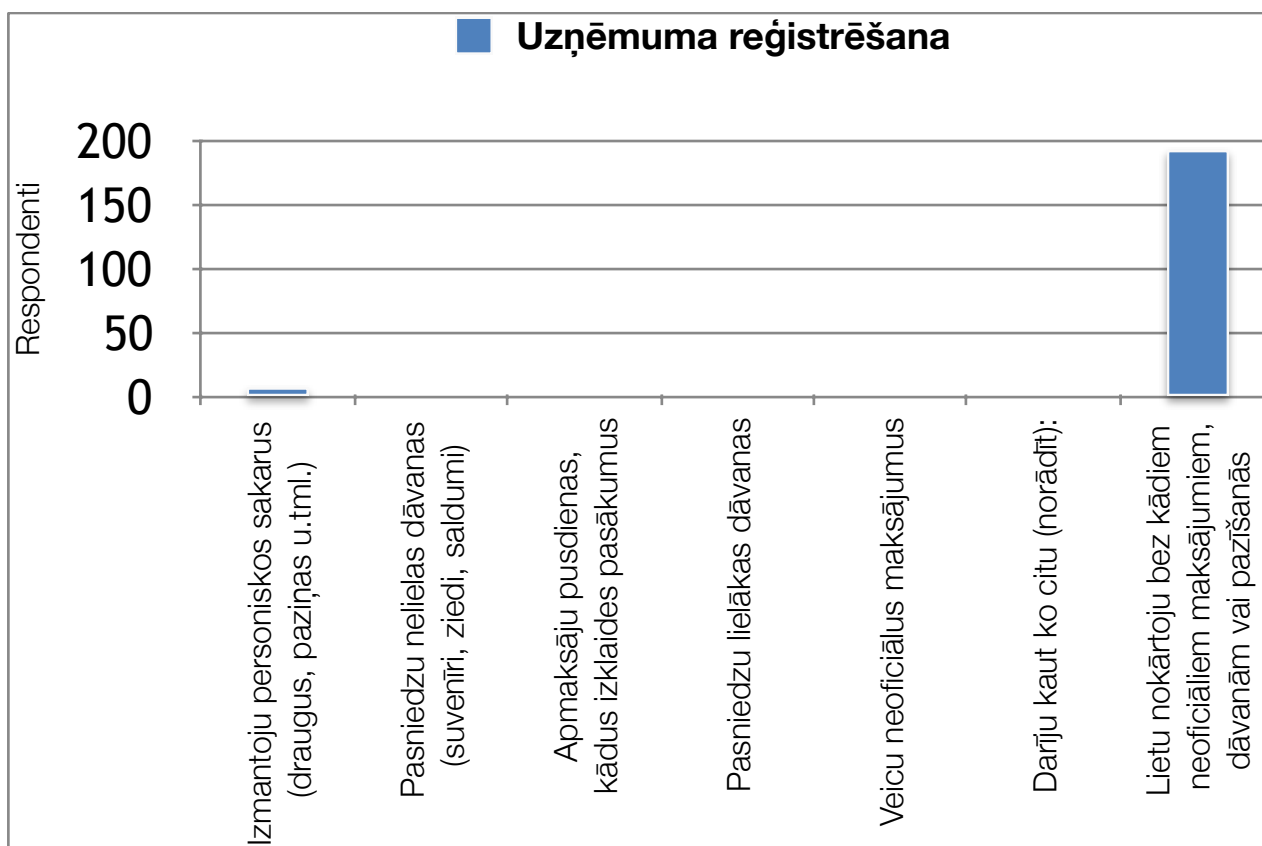
Personīgos sakarus izmanto visos minētajos sadarbības/ saskarsmes jautājumos, izņemot jautājumu kārtošana saistībā ar Eiropas Savienības struktūrfondiem (finanšu līdzekļiem). **Nelielas dāvanas pasniedz** jautājumu kārtošanai uzņēmumu reģistrā, kārtojot jautājumus ar nekustamo īpašumu, atļauju un licenču saņemšanai, sadarbojoties ar valsts ieņēmumu dienestu, CSDD, inspekcijām un kontrolējošām iestādēm. **Apmaksā pusdienas** atļauju un licenču saņemšanai, kontrolējošām un inspicējošām

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

iestādēm, valsts un pašvaldību iepirkumu jautājumu risināšanai. Pasniedz **lielākas dāvanas** kontrolējošam un inspicējošām iestādēm, kārtojot jautājumus tiesā, valsts ieņēmumu dienestā, darījumos ar muitu, valsts policijā, ceļu policijā, licenču saņemšanai, nekustamo īpašumu darījumu veikšanai, uzņēmumu reģistrēšanai. No piedāvātajiem jautājumu risināšanas veidiem **neoficiālus maksājumus neveic** tikai risinot jautājumus tiesā, par uzturēšanās atļauju un izsaukumu kārtošanu un Ceļu satiksmes drošības direkcijā, visās citās aptaujā minētajās iestādēs tas tiek veikts.

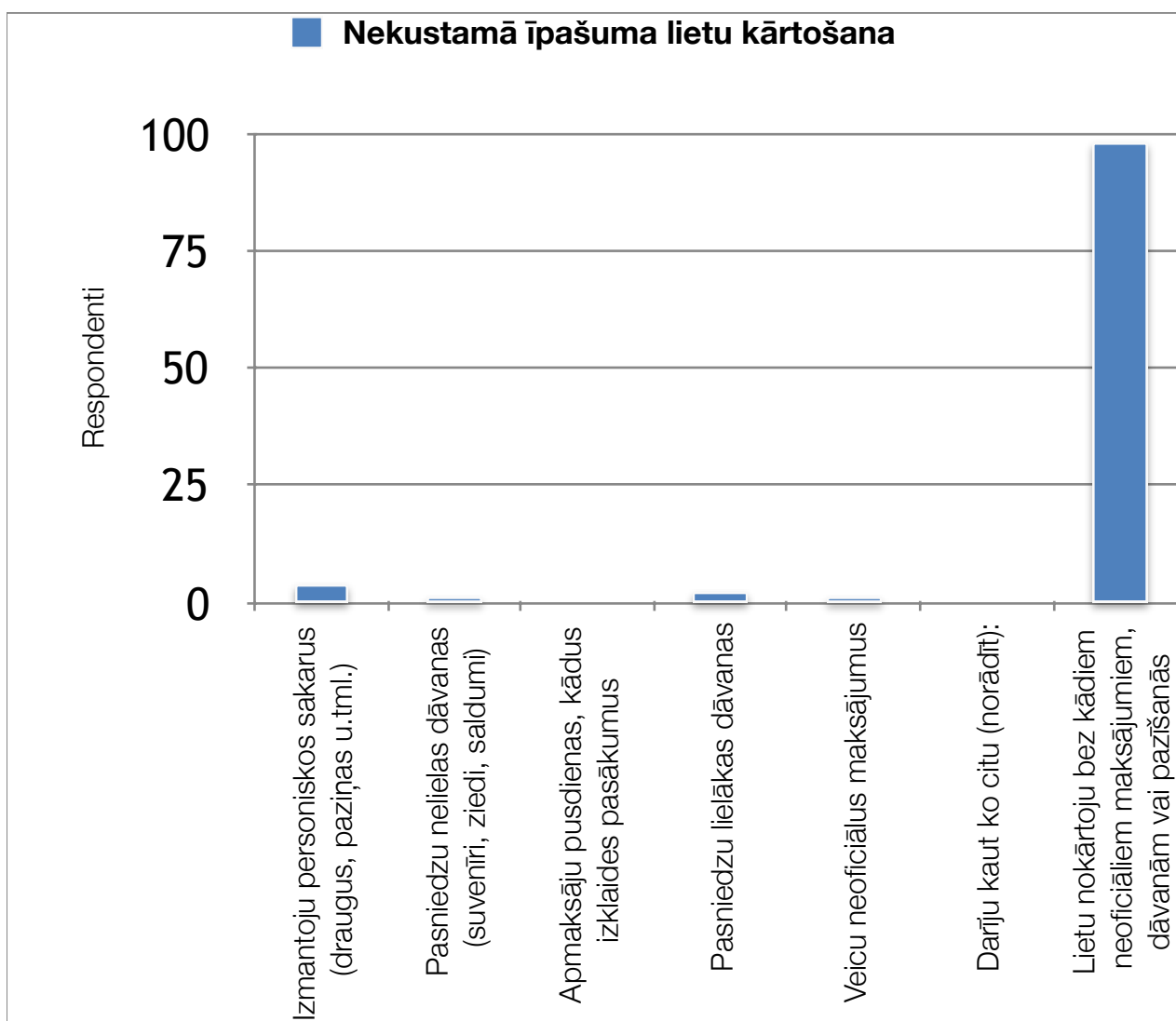
Biežāk satopamie neoficiālie paņēmieni risinot uzņēmējiem svarīgus jautājumus (stāžu griezumā):

- Uzņēmumu reģistrā neoficiāls paņēmiens ir izmantot personiskos sakarus (draugus, paziņas u.tml) (2,9%).

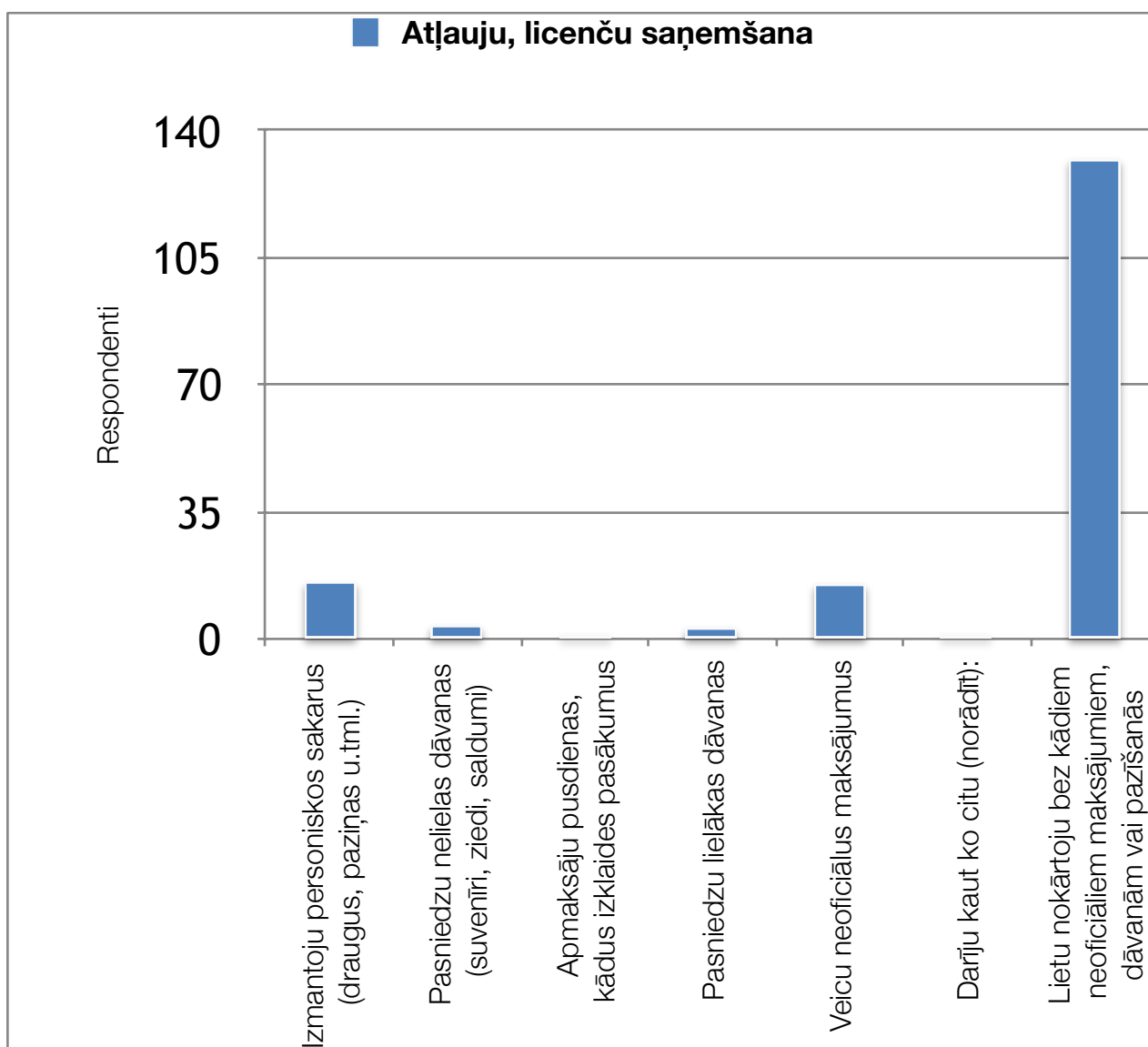
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Nekustamā īpašuma lietu kārtošanai (zemes zonējuma maiņa, transformācija, īpašumu reģistrēšana, pārreģistrēšana u.c.) neoficiālie paņēmieni: izmantojot personiskos sakarus (3,8%), pasniedz lielākas dāvanas (1,9%), veic neoficiālus maksājumus (0,9%) un pasniedzot nelielas dāvanas (0.9%).

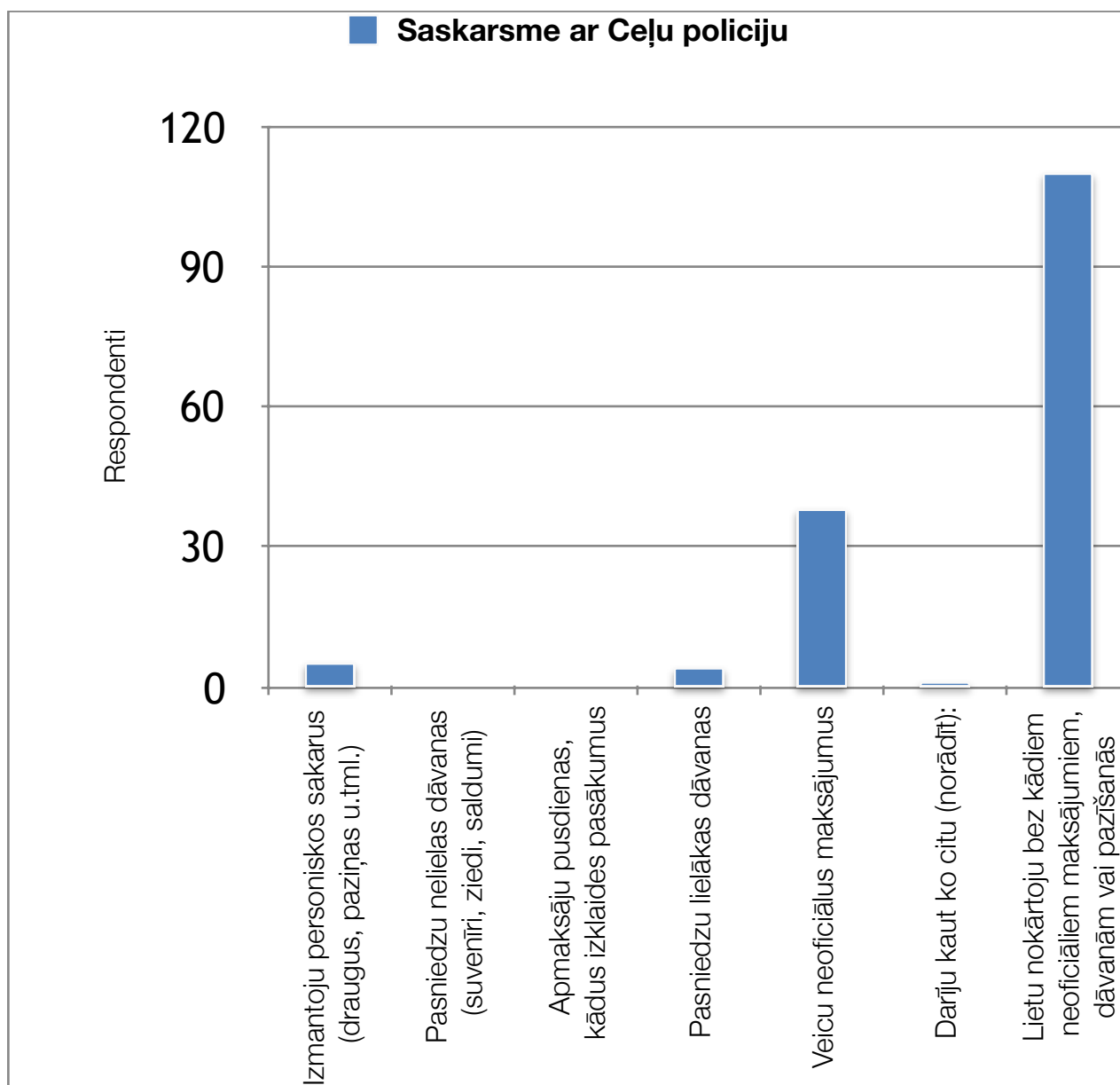
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Atļauju un licenču saņemšanas neoficiālie paņēmieni: izmantojot personiskos sakarus (9,3%), veicot neoficiālus maksājumus (8,7%), pasniedz nelielas dāvanas (2,3%), pasniedz lielākas dāvanas (1,7%), apmaksā pusdienas un citi veidi (0,6%).

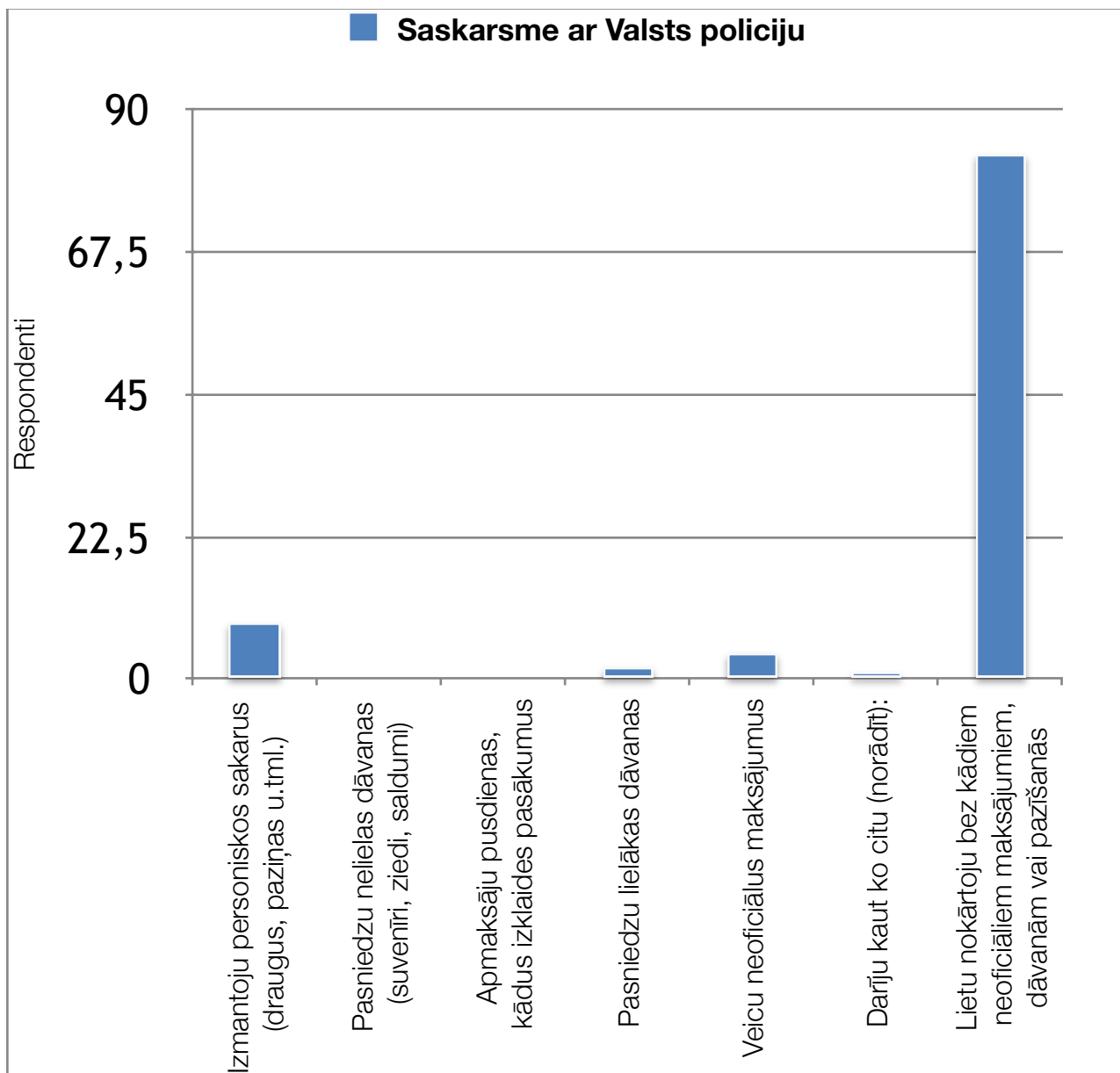
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Saskarsmē ar ceļu policiju neoficiālie paņēmieni: neoficiāli maksājumi (24,1%), izmantojot personiskos sakarus (2,3%), pasniedz lielāka dāvanas (2,5%), citi paņēmieni (0,6%).

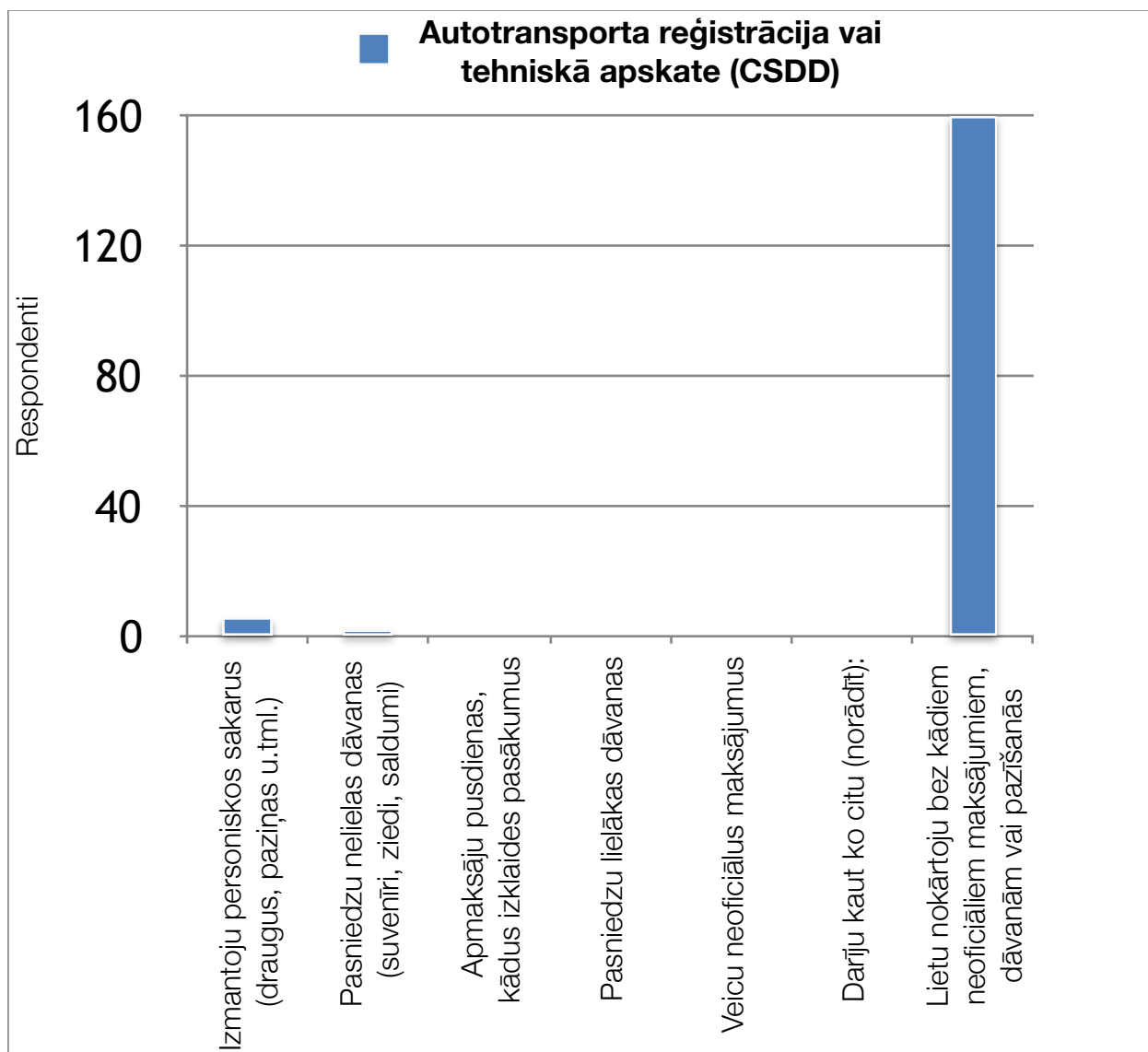
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Valsts policijā izmantotie neoficiālie paņēmieni jautājumu risināšanai: izmanto personiskos sakarus (9,1%), veic neoficiālus maksājumus (4%), pasniedz lielākas dāvanas (2%) un citi paņēmieni (1%).

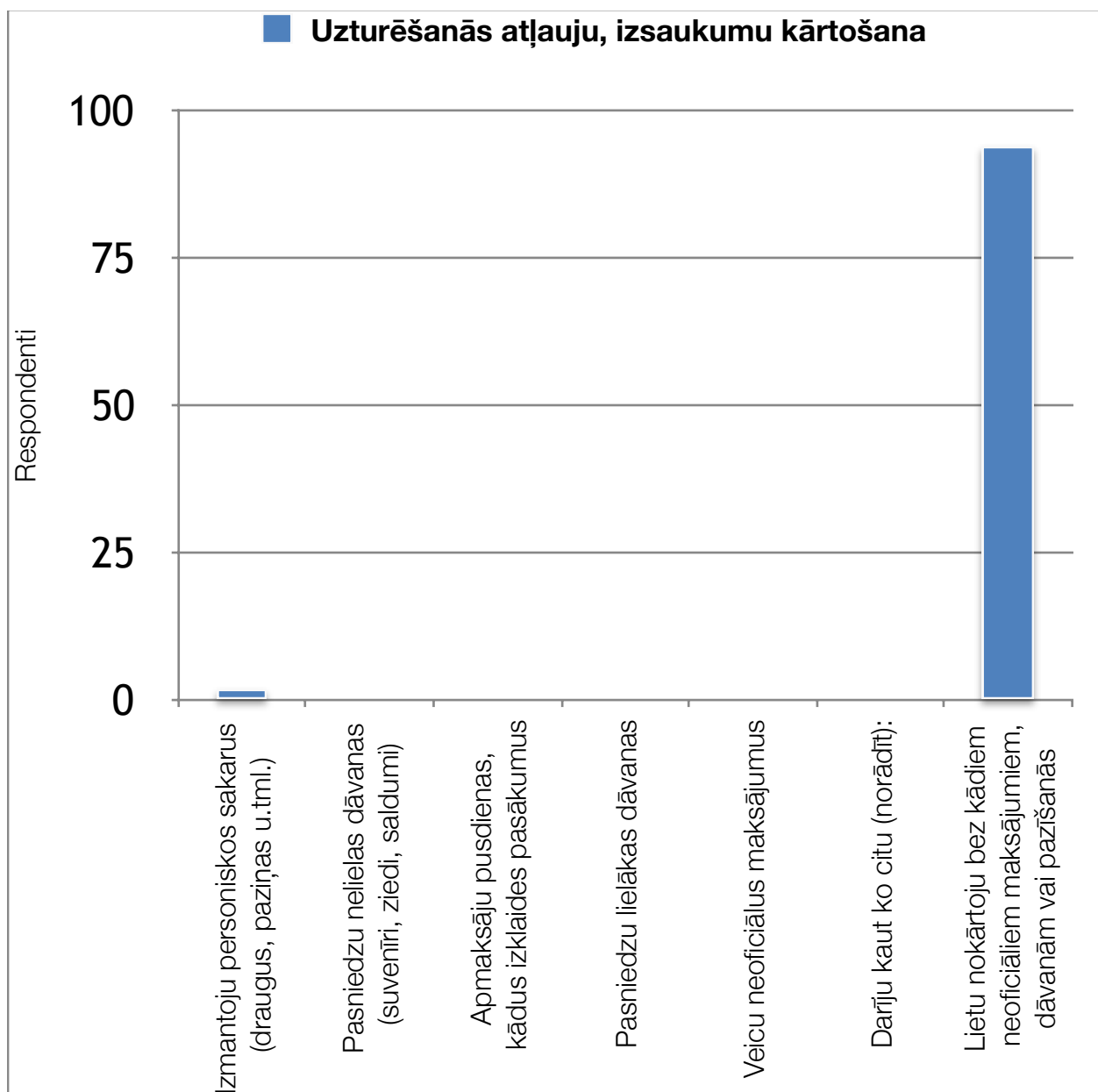
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Ceļu satiksmes drošības direkcija (CSDD) izmantotie neoficiālie paņēmieni: izmanto personiskos sakarus (3,6%), pasniedz mazas dāvanas (1,2%).

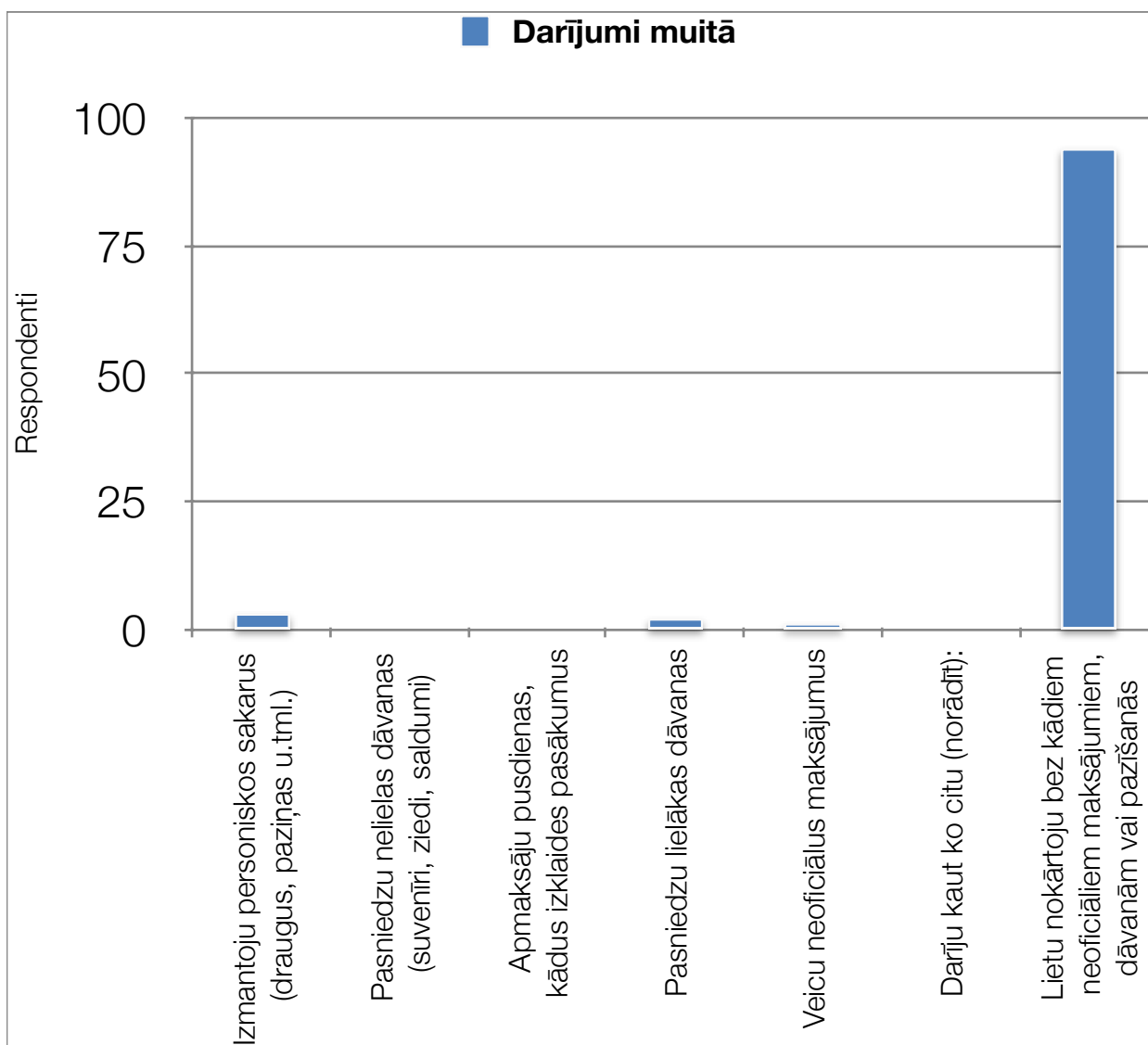
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Uzturēšanās atļauju un izsaukumu kārtošana izmanto neoficiālo jautājuma risināšanas paņēmienu – izmanto personiskos sakarus (2,1%).

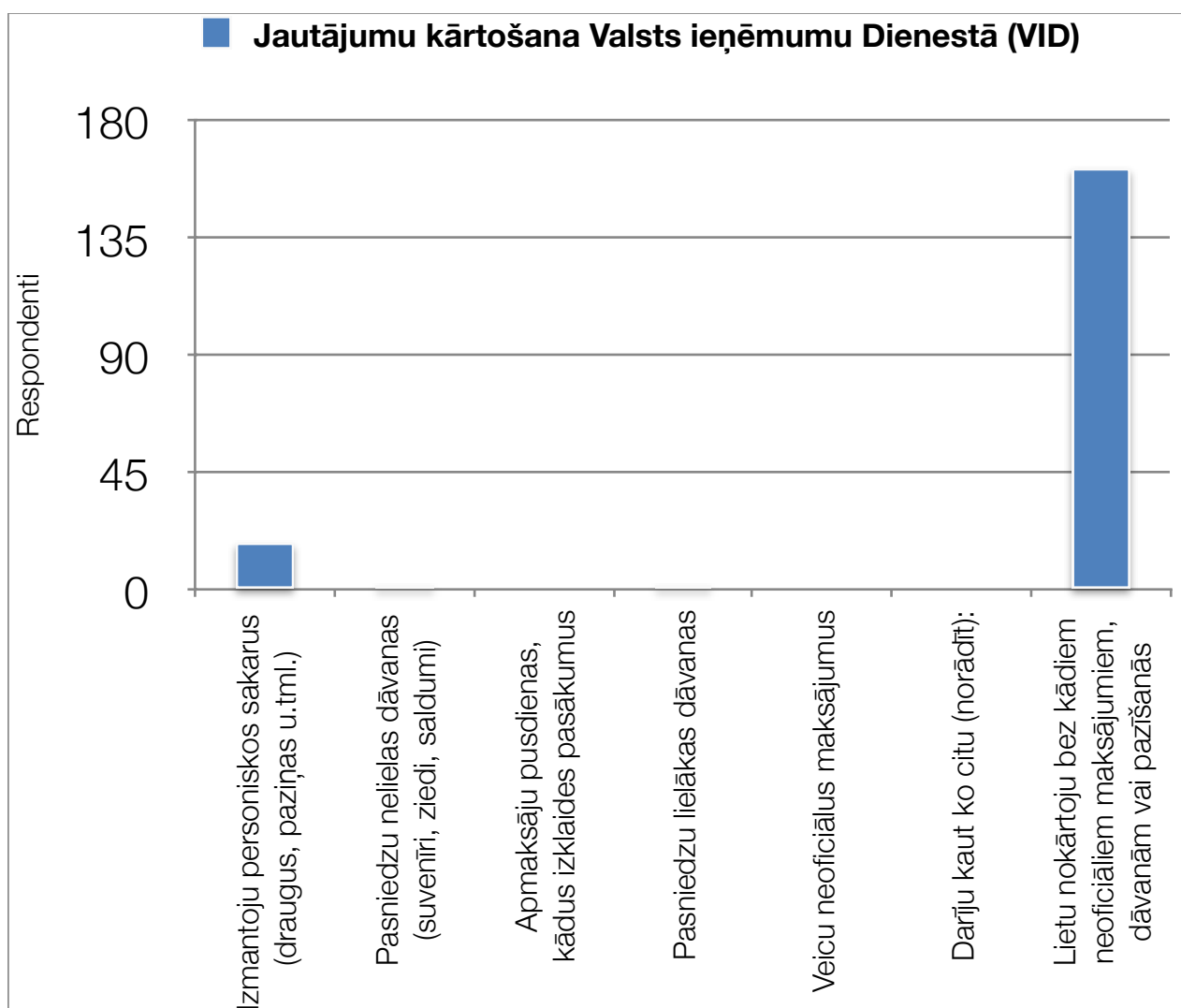
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Darījumiem muitā izmanto neoficiālos paņēmienus: izmanto personiskos sakarus (3%), pasniedz lielākas dāvanas (2%), veic neoficiālus maksājumus (1%).

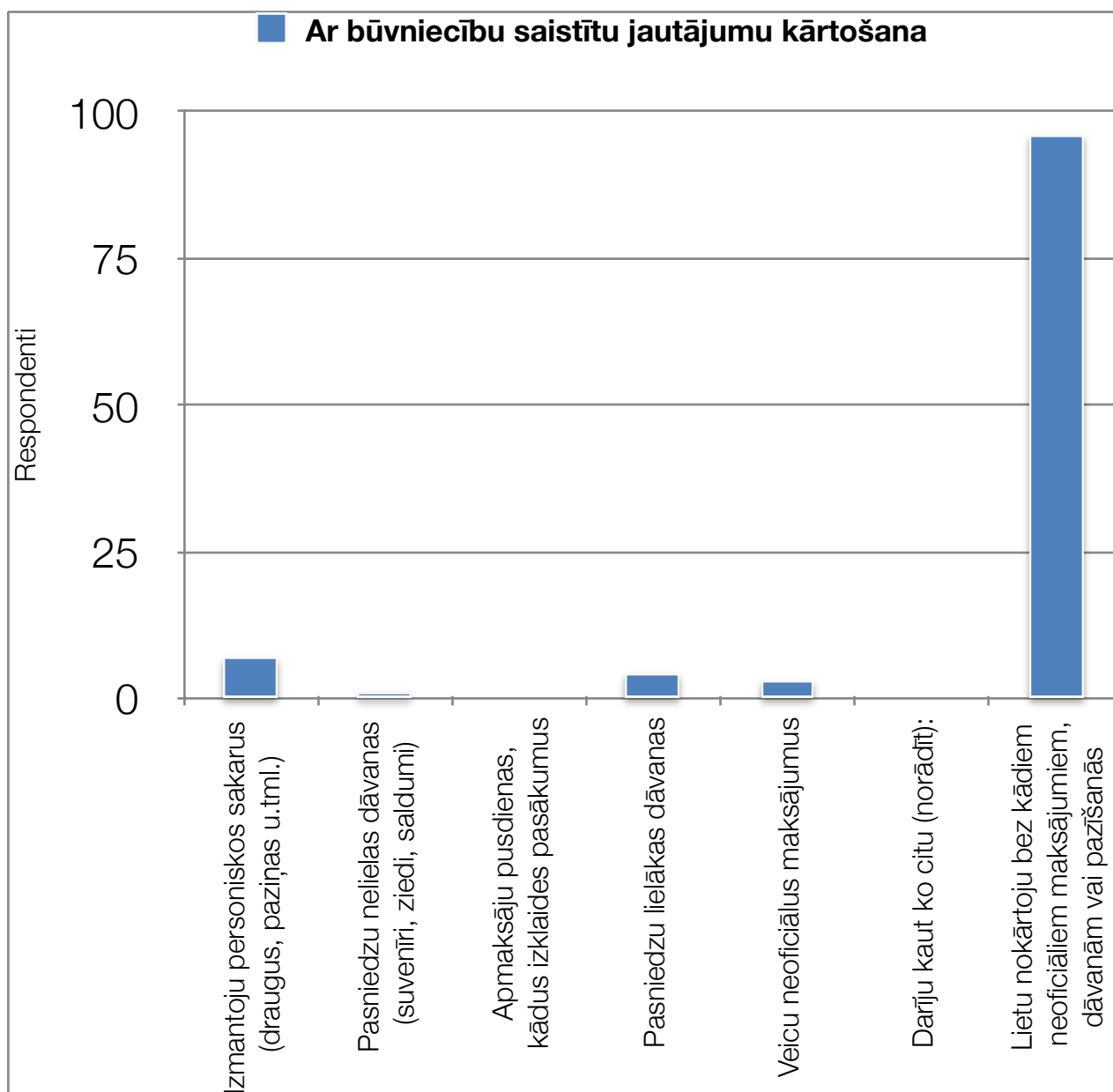
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Valsts ieņēmumu dienestā, lai kārtotu jautājumus, tiek izmantoti neoficiālie paņēmieni: izmanto personiskos sakarus (9,7%), pasniedz nelielas vai lielas dāvanas (abos gadījumos 1,1%), veic neoficiālus maksājumus (0,5%).

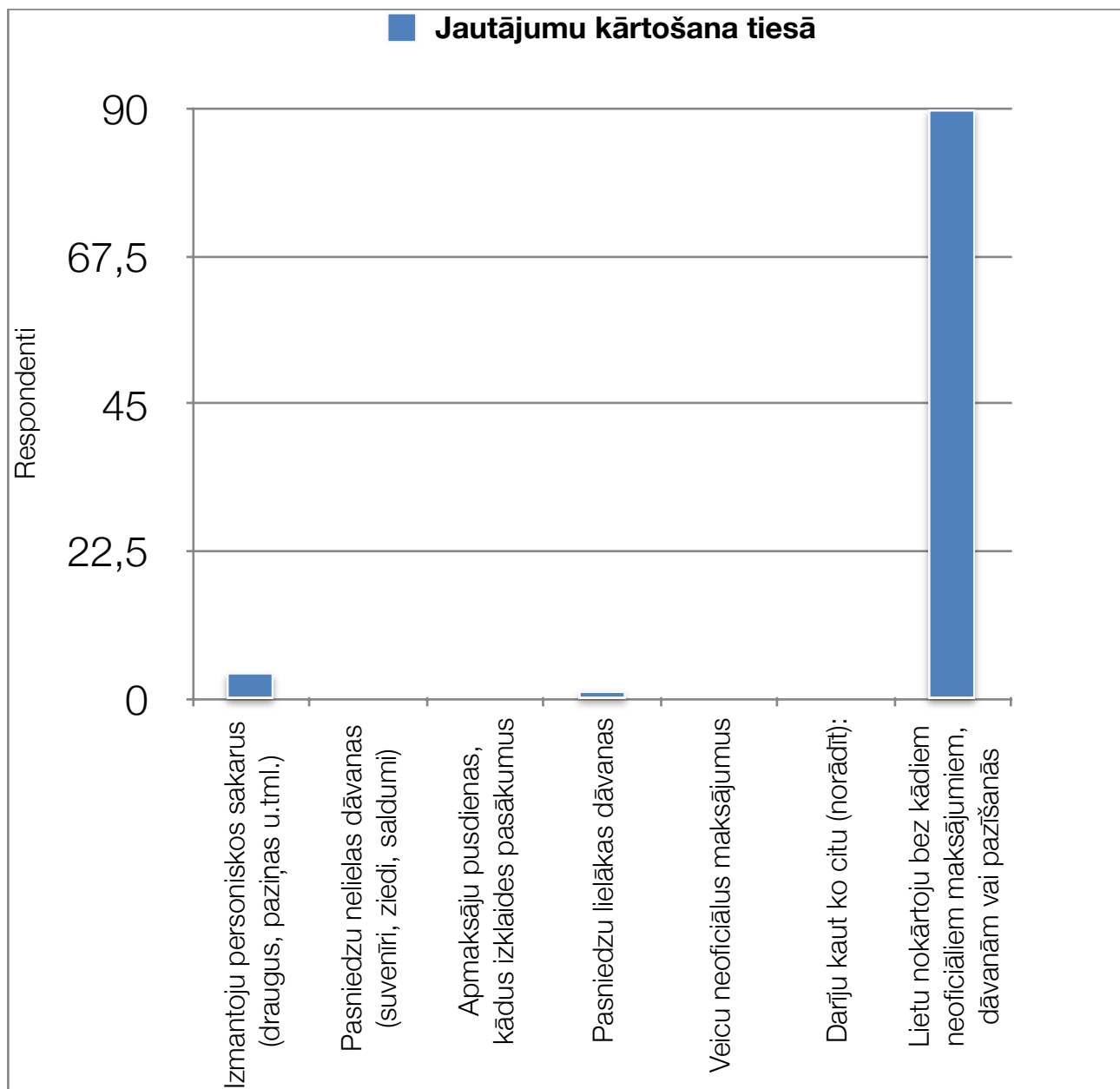
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Ar būvniecību saistīto jautājumu kārtošana: izmantojot personiskos sakarus (6,3%), lielāku dāvanu pasniegšana (3,6%), neoficiāli maksājumi (2,7%), nelielu dāvanu pasniegšana (0,9%).

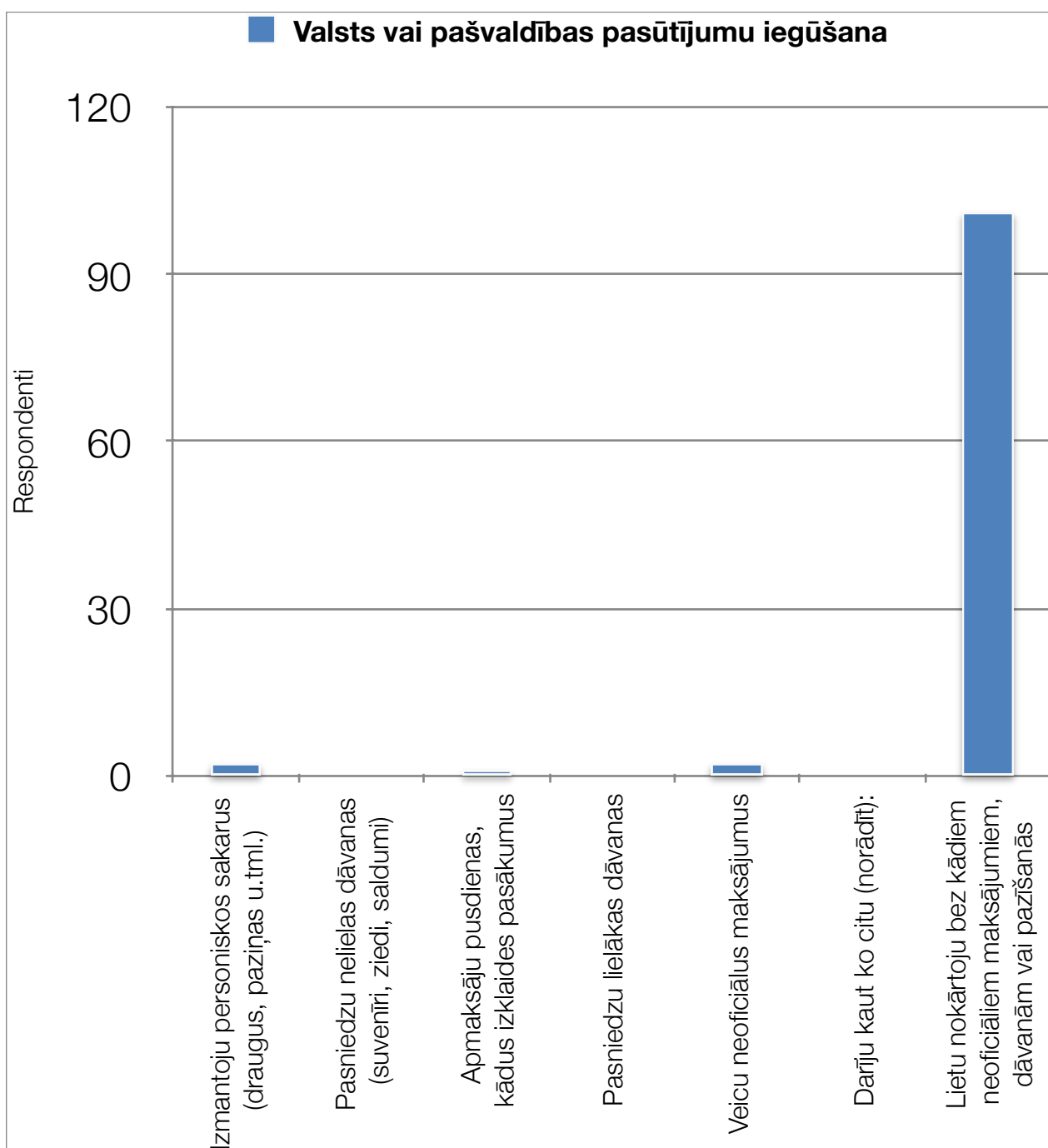
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Jautājumu kārtošana tiesā neoficiālie paņēmieni: izmantojot personiskos sakarus (4,2%), pasniedzot lielas dāvanas (1,1%).

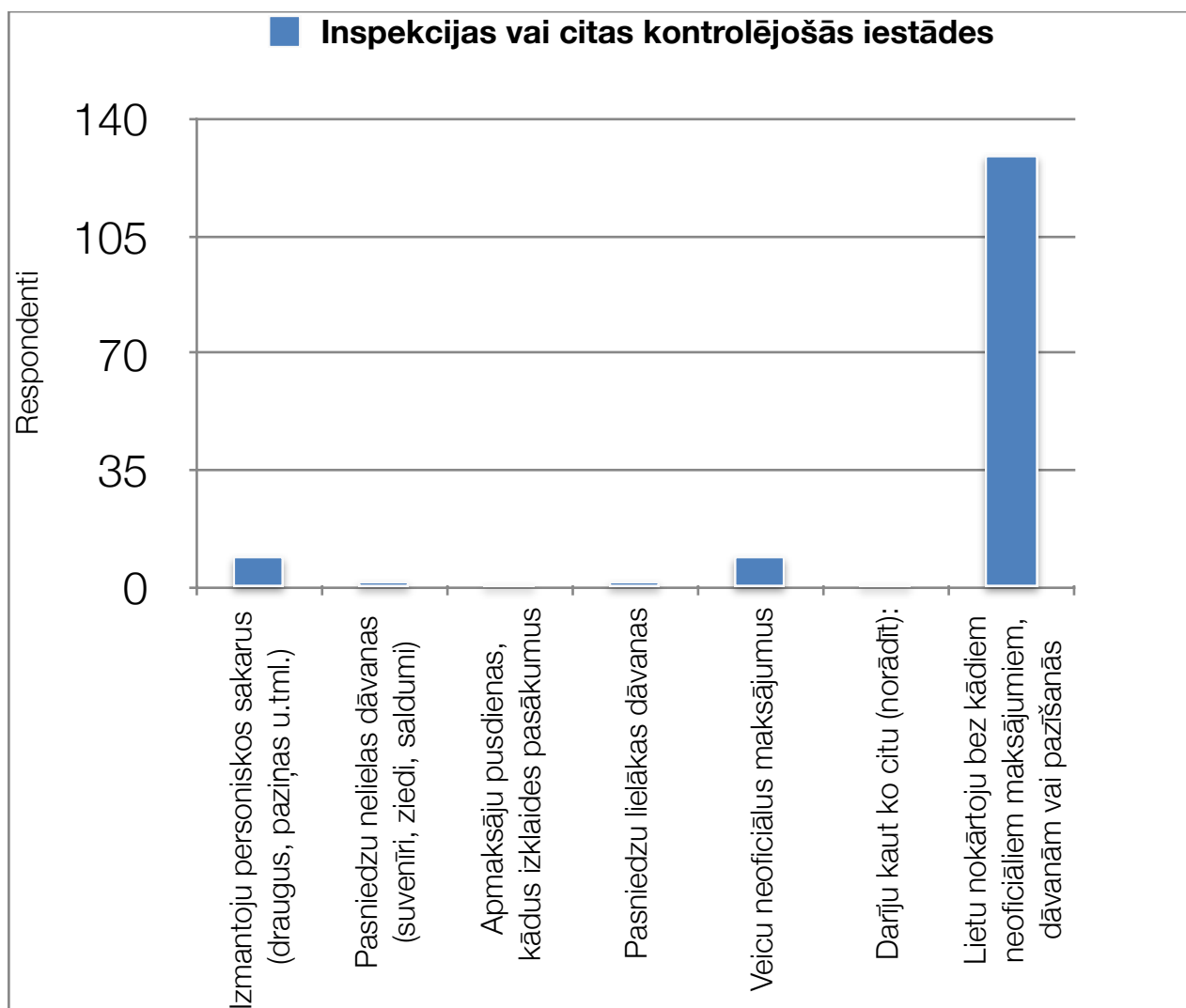
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Valsts un pašvaldību pasūtījumu iegūšanas neoficiālie paņēmieni: izmantojot personiskos sakarus vai veicot neoficiālus maksājumus (katrā gadījumā 1,9%), kā arī apmaksājot pusdienas (0,9%).

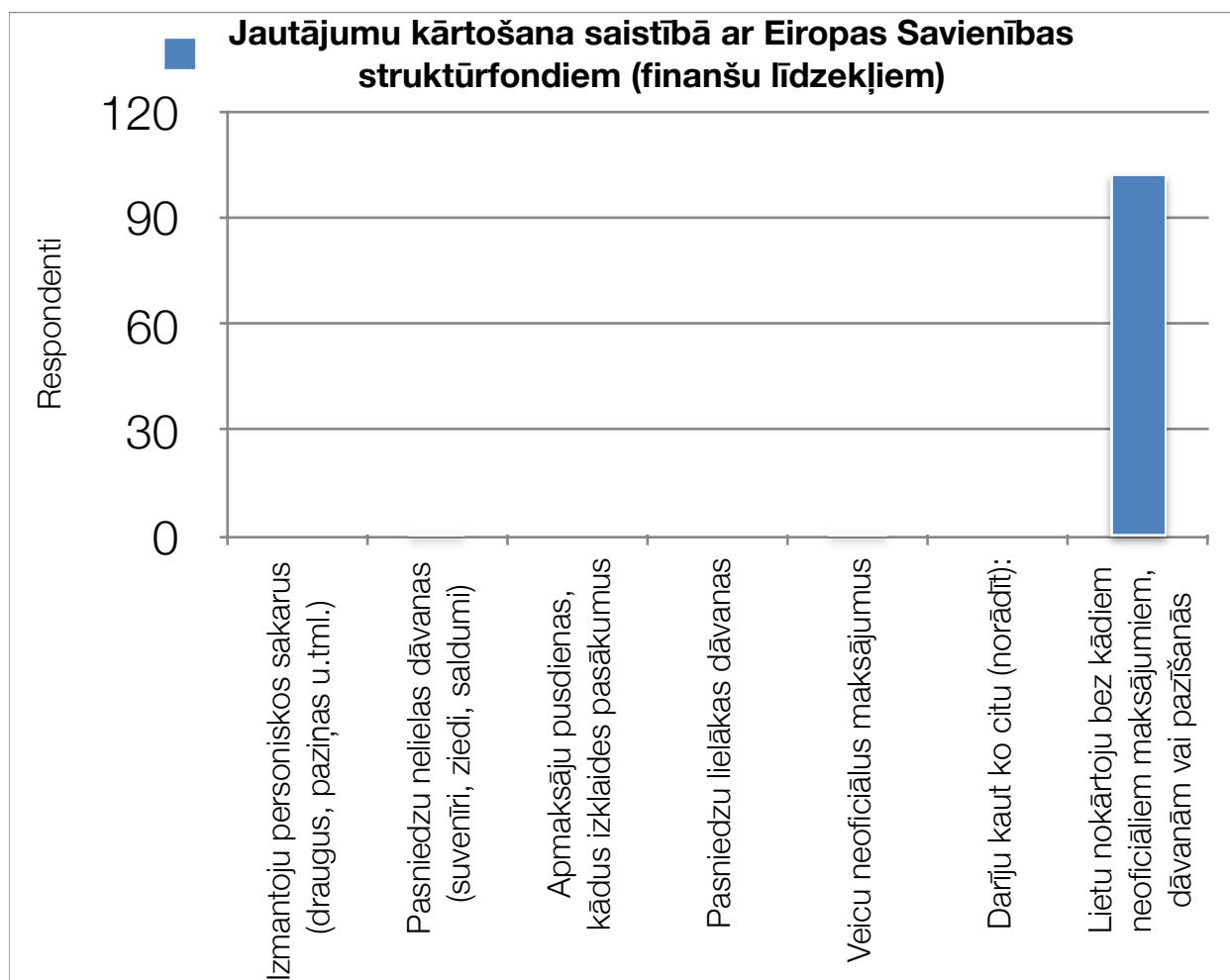
PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDA RBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Inspekcijas un citas kontrolējošās iestādes – neoficiālie paņēmieni: izmantojot personiskos sakarus vai veicot neoficiālus maksājumus (abos gadījumos 5,9%), pasniedzot nelielas vai lielas dāvanas (abos gadījumos 1,3%), apmaksājot pusdienas (0,7%).

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

- Jautājumu kārtošana saistībā ar Eiropas Savienības struktūrfondiem (finanšu līdzekļiem) - neoficiālie paņēmieni: nelielas dāvanas vai neoficiālie maksājumi (abos gadījumos 1%).

Respondentiem tika jautāts **vai tie zina kādu personīgi, kas izmanto paziņanos**, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus no valsts vai pašvaldības iestādēm vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs. 63% uzņēmumi pārstāvju atbildēja apstiprinoši, 37,2% norādīja, ka nezina nevienu personīgi, ka tas tā rīkotos.

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

Neoficiālu maksājumu un pazīšanās izmantošana

Vai Jūs personiski zināt kādu, kas izmanto pazīšanos, lai vienkāršāk un

Tika uzdots jautājums **vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs esat paši izmantojuši pazīšanos**, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus no valsts vai pašvaldības iestādēm (vai arī – lai atrisinātu attiecīgos jautājumus). Apstiprinoši atbildēja 31,4% aptaujas dalībnieki, bet 68,6% apstiprināja noraidoši.

Un kā ar Jums pašu - vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs esat izmantojis pazīšanos, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus no valsts vai pašvaldības iestādēm (vai arī - lai atrisinātu

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

Jautājot, vai zināt kādu personiski, kas devis dāvanas **valsts vai pašvaldība amatpersonām**, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs. 47,3% atbildēja, ka pazīst personiski tos, kas ir devuši dāvanas. 52,7% norādīja, ka nav pazīstami personīgi ar cilvēkiem, kas tā ir rīkojušies.

Vai Jūs personiski zināt kādu, kas ir devis dāvanas valsts vai pašvaldība amatpersonām, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs?

Savukārt uzdodot jautājumu par pašu rīcību **vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs esat devis dāvanas valsts vai pašvaldības amatpersonām**, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs, atbilde bija apstiprinoša 15% gadījumā, bet noliedzoša 84,5% atbilžu.

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

Un kā ar Jums pašu - vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs esat devis dāvanas valsts vai pašvaldības amatpersonām, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās

Uzņēmumu pārstāvji, atbildot uz jautājumu **vai zināt kādu personīgi, kas ir veicis neoficiālus maksājumus valsts vai pašvaldības amatpersonām**, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas,

Vai Jūs personiski zināt kādu, kas ir veicis neoficiālus maksājumus valsts vai pašvaldības amatpersonām, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs, apstiprinoši atbildēja vairāk kā puse aptaujas dalībnieku – 51,4%, bet noraidoši 48,6%.

Jautāti **vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs esat veicis neoficiālus maksājumus valsts vai pašvaldības amatpersonām**, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs, tad 20.5% atbildēja, ka ir veikuši šādus maksājumus, bet 79,5% to nav darījuši.

Un kā ar Jums pašu - vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs esat veicis neoficiālus maksājumus valsts vai pašvaldības amatpersonām, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai

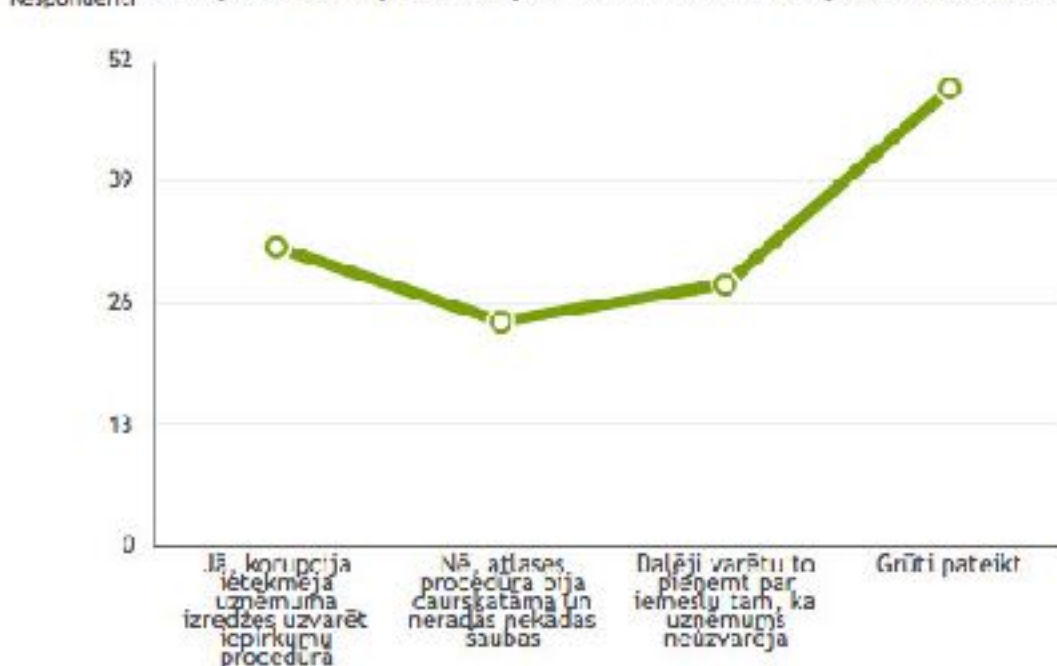

Dalība publiskajos iepirkumos ir viens no ekonomiski būtiskākajiem uzņēmēju saskarsmes punktiem ar valsts un pašvaldību institūcijām, tādēļ aptaujā jautājām **vai respondenti pēdējo divu gadu laikā, pārstāvēto uzņēmumu ir piedalījušies publiskā iepirkuma procedūrā valsts vai pašvaldību iestādē**. 12,8% aptaujāto atbildēja apstiprinoši, norādot ka to ir darījuši arī vairākkārt (12,3%). Publiskajos iepirkumos nav piedalījušies 71.7% respondentu, bet 3,1% par to nav informācijas.

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

Respondenti, kuri bija atbildējuši apstiprinoši, turpināja atbildēt uz nākamajiem jautājumiem par to **vai viņuprāt korupcijas esamība ir ietekmējusi uzņēmuma panākumus**, piedaloties publiskā iepirkuma procedūrā valsts vai pašvaldību iestādē. 24,1% uzņēmumu pārstāvju norādīja, ka korupcija ir ietekmējusi uzņēmuma izredzes uzvarēt iepirkuma procedūrā. 18% norādīja, ka šajos gadījumos atlases procedūra bija caurskatāma un neradās nekādas šaubas, bet 21,1% daļēji tomēr pieņem korupciju par iemeslu tam, ka uzņēmums neuzvarēja. 36,8 % bija grūti pateikt.

Vai, Jūsaprāt, korupcijas esamība ir ietekmējusi Jūsu panākumus, piedaloties publiskā iepirkuma procedūrā valsts vai pašvaldību iestādē?

Jautājam **vai publiskā iepirkuma procedūrā valsts vai pašvaldību iestādē pastāvēja kādi no zemāk minētajiem apstākļiem**. Respondentiem bija iespēja sniegt vairākas atbildes. Uzņēmumu vadītāji un īpašnieki norādīja uz diviem visbūtiskākajiem publiskā iepirkuma apstākļiem, kas ietekmē rezultātu: uzvarētājs bija jau zināms iepriekš (18,3%), iepirkumu procedūras atlases

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

kritērija bija pielāgoti vienam konkrētam uzņēmumam (15,2%), noteiktie termiņi bija pārāk īsi, lai tajos iekļautos (8,4%), pārējie dalībnieki bija izmantojuši aizliegtu vienošanos, lai mākslīgi pazeminātu cenu (7,9%), iepirkuma procedūra bija pārāk birokrātiska (7,9%). Grūti pateikt bija 37,7% aptaujas dalībnieku, bet 4,2% neviens no iepriekšminētajiem apstākļiem nav bijis novērots.

3. GATAVĪBA DOT KUKULI – PERSONISKĀ

Aptaujas dalībnieki atbildēja arī uz jautājumiem, **kādu iemeslu dēļ viņi varētu dot kukuli vai dāvanu valsts vai pašvaldības amatpersonai** un vai viņi personiski būtu ar mieru to darīt, ja tas būtu būtiski uzņēmuma interesēm. Bija iespējams atzīmēt vairākas atbildes.

Tikai 11,1% uzņēmumu vadītāji un īpašnieki norādīja, ka nekādos apstākļos nedotu kukuli vai dāvanu valsts vai pašvaldības amatpersonai. Savukārt lielākā daļas respondentu norādīja, ka trīs galvenie iemesli kukuļa došanai ir sekojoši:

- 1) Ir pārliecība, ka tiks panākts problēmas pozitīvs (vēlamais) risinājums (19,6%)
- 2) Jautājums (problēma) tiek izskatīts ātrāk (16,1%)
- 3) Ir lielāka drošība, ka problēma vispār tiks risināta (14,5%)

Uzņēmēji ir gatavi piemaksāt par rezultātu, ātrumu un uzmanības pievēršanu problēmām, bet ne tikai. 7,7% respondentu uzskata, ka pēc kukuļa iedošanas darbinieku attieksme ir laipnāka un pretimnākoša, kā arī 7,6% uzskata, ka tā ir iespēja izvairīties no oficiālajiem maksājumiem (iznāk pat lētāk). Ja nedos dāvanas un neoficiālos maksājumus 8,6% uzņēmumu pārstāvju ir nedrošība, ka savādāk nav garantēta pakalpojuma kvalitatīva izpilde (piemēram, visi vajadzīgie dokumenti, izziņas, atļaujas pareizi noformēti u.tml.). 5,3% aptaujāto norāda, ka dāvanas un neoficiālie maksājumi tiek doti, jo normatīvie akti un procedūras ir tik neskaidras un sarežģītas, ka ir nepieciešama amatpersonas palīdzība vai pretimnākšana,

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

kā arī tā ir garantija, ka citas reizes jautājumus būs iespējams kārtot vieglāk. Ļoti maz uzņēmēju piekrīt argumentiem, ka attiecīgās profesijas pārstāvji netiek pienācīgi atalgoti (1,1%) un ka tā ir tradīcija (2,7%). Vairāki komentāri pie šī jautājumu puda nostāju, ka tiks dotas dāvana vai veikts neoficiāls maksājums, ja “apstākļi spiedīs” un “nebūs citu iespēju”.

Vērtējot **citū uzņēmumu vēlmi dot kukuli valsts vai pašvaldību amatpersonām, ja tas būtu būtiski uzņēmum interesēm un problēma tiktu atrisināta**, vairāk kā puse uzņēmumu pārstāvji atbildēja “jā” (25%) un vairāk jā, nekā nē” (32,9%), ka šie uzņēmumi dotu kukuli. 13,8% uzskata, ka vairāk nē, nekā jā, bet 17,4% uzskata, ka kukuli nedotu arī citi līdzīgi uzņēmumi, kā paši. No atbildētāju skaita 17,4% bija grūti pateikt.

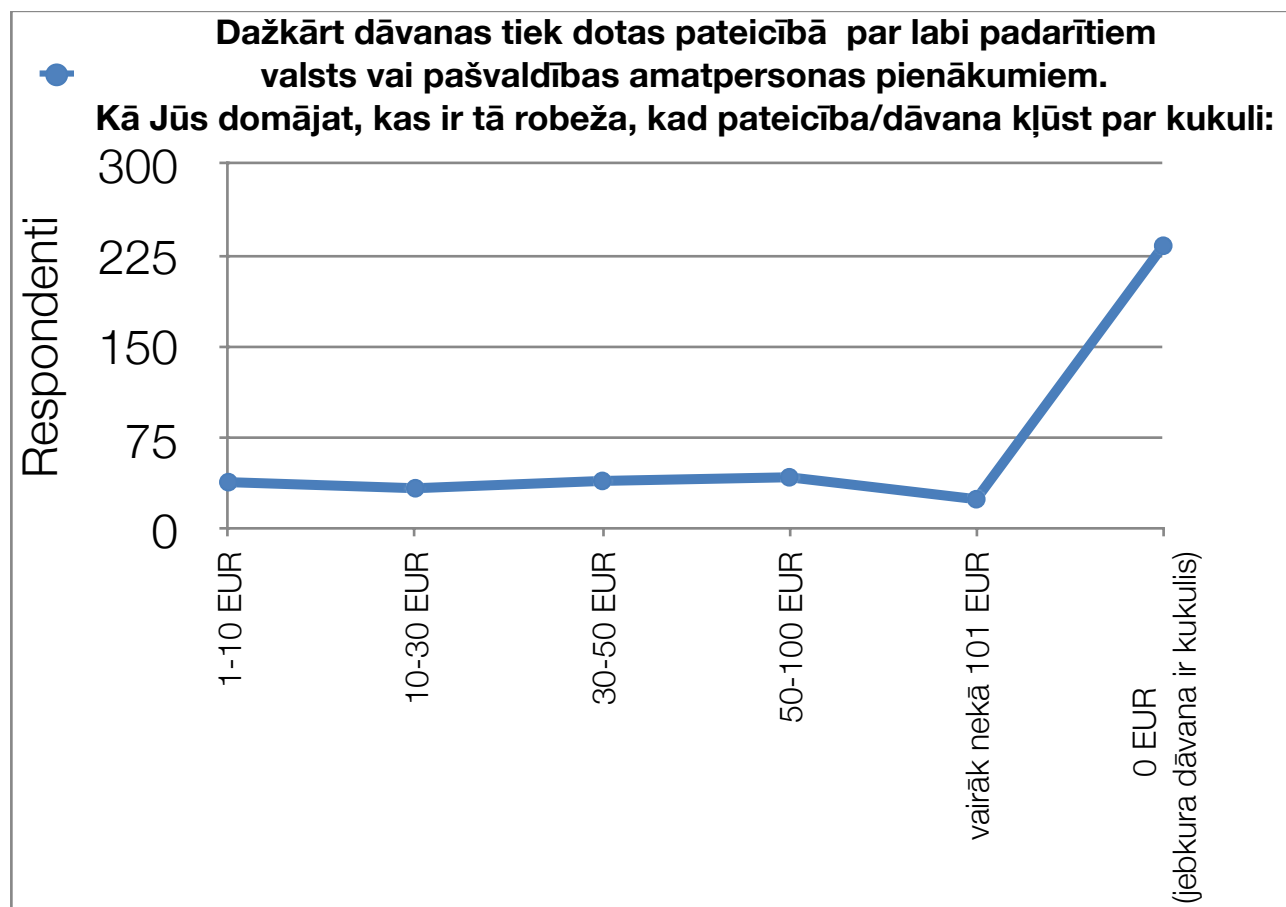

Jautāti par to, kādai dāvanas summai ir jābūt, lai to uzskatītu par pateicību valsts vai pašvaldības amatpersonai, ja to pasniedz pateicībā par labi

PĒTĪJUMS: LATVIJAS UZŅĒMĒJU VIEDOKLIS PAR KORUPCIJU KOMERCDARBĪBAS VIDĒ, RISINOT JAUTĀJUMUS VALSTS UN/VAI PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJĀS

padarītu darbu, **jeb kas ir tā robeža, kad pateicība/ dāvana kļūst par kukuli.**

Vairāk kā puse aptaujāto (56,3%) norādīja, ja jebkura dāvana ir kukulis, bet 25,6% minēja, ka dāvana kļūst par kukuli, ja tā vērtība ir lielāka par 101 eiro.

4. IEKŠĒJĀ KONTROLE - UZŅĒMUMĀ

Aptaujas dalībniekiem tika uzdoti jautājumi par uzņēmuma pretkorupcijas pasākumiem un iekšējām kontroles sistēmā, lai novērstu korupcijas riskus.

Uzņēmuma pārstāvji norādīja, ka 51,2% gadījumu augstākā vadība aktīvi un acīmredzami atbalsta un īsteno uzņēmuma iekšējās kontroles un ētikas prasības, gandrīz tik pat daudz respondenti (48,8%) norādīja pretējo.

30,7% uzņēmumu ir ieviestas atbilstošas disciplinārās procedūras, noteikta atbildība par koruptīviem pārkāpumiem, bet 69,3% nav šādu mehānismu uzņēmumos.

Lai arī aptaujas dalībnieku uzņēmumos ir noteikti ētikas standarti 64,3% gadījumu (35,7% nav ētikas standarti), tikai 24,9% ir izstrādāt rīcības plāns darbiniekiem gadījumos, kad tie vēlas ziņot par iespējamiem koruptīviem pārkāpumiem. 75,1% gadījumos tas nav paredzēts. Tā pat tikai 28,5% gadījumu ētikas programmas tiek pārskatītas, novērtējot un uzlabojot to efektivitāti. 71,5% gadījumu tas netiek darīts. Lai arī 42% respondentu uzņēmumos ir skaidri un saprotami noformulēt pretkorupcijas politika, tikai 37,7% aptaujas dalībnieku pārstāvētajos uzņēmumos notiek periodiska komunikācija un apmācības visu līmeņu darbiniekiem par uzņēmuma ētikas standartiem un prasībām. 25,1% aptaujāto uzņēmumu pārstāvju norādīja, ka to pārstāvētajos uzņēmumos ir korupcijas novēršanas prasības attiecas arī uz sadarbības partneriem, bet 74,9% tādas nav. Toties 76,1% no aptaujātajiem uzņēmumiem pastā godīga un precīza finanšu un grāmatvedības procedūru sistēma. Tāda nav 23,9% šajā aptaujā pārstāvētiem uzņēmumiem.

APTAUJĀ IZMANTOTĀ ANKETA

JAUTĀJUMI UZŅĒMĒJU APTAUJAI 2016.GADĀ

I Priekšstati par korupciju

Uzskati par institūciju godīgumu

1. Kā Jūs novērtētu sekojošu institūciju/valsts iestāžu/uzņēmumu godīgumu, runājot par korupciju? (skala ļoti godīgi līdz negodīgi, 5 balles)

		1	2	3	4	5
1	Biedrības un nodibinājumi (nevalstiskās (sabiedriskās) organizācijas)					
2	Ceļu policija					
3	Ceļu satiksmes drošības direkcija (CSDD)					
4	Eiropas Savienības struktūrfondus administrējošās institūcijas Latvijā					
5	Finanšu un kapitāla tirgus komisija (FKTK)					
6	Izglītības iestādes					
7	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB)					
8	Latvenergo					
9	Latvijas Banka (LB)					
10	Latvijas Dzelzceļš					
11	Latvijas investīciju un attīstības aģentūra (LIAA)					
12	Latvijas valdība (Ministru kabinets)					
13	Muita					
14	Notariāti					
15	Parlaments (Saeima)					
16	Pašvaldības būvvalde					
17	Pašvaldības policija					
18	Pašvaldību darbinieki					
19	Pašvaldību deputāti					
20	Pašvaldību kapitālsabiedrības					
21	Pārtikas un veterinārais dienests (PVD)					
22	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP)					
23	Prese					
24	Privātie uzņēmumi					
25	Radio					

26	Robežsardze					
27	Tiesas					
28	TV					
29	Uzņēmumu reģistrs (UR)					
30	Valsts darba inspekcija					
31	Valsts ieņēmumu dienests (VID)					
32	Valsts kontrole (VK)					
33	Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija					
34	Valsts policija					
35	Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA)					
36	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD)					
37	Valsts un pašvaldības slimnīcas un poliklīnikas					
38	Valsts kapitālsabiedrības					
39	Valsts Zemes dienests (VZD)					
40	Zemesgrāmata					

Uzskati par kukuļošanu

2. Vai, pēc Jūsu domām, problēmas, kas saistās ar augsta līmeņa kukuļošanu, pēdējo četru gadu laikā ir:

Nemainīgas	Nedaudz samazinājušās	Ievērojami samazinājušās	Nedaudz palielinājušās	Ievērojami palielinājušās
------------	-----------------------	--------------------------	------------------------	---------------------------

3. Vai, pēc Jūsu domām, problēmas, kas saistās ar zemākā līmeņa kukuļošanu, pēdējo četru gadu laikā ir:

Nemainīgas	Nedaudz samazinājušās	Ievērojami samazinājušās	Nedaudz palielinājušās	Ievērojami palielinājušās
------------	-----------------------	--------------------------	------------------------	---------------------------

Korupciju veicinošie apstākļi

4. Kā Jūs domājat, kas ir galvenie korupciju veicinošie apstākļi valsts un pašvaldības iestādēs? (ne vairāk kā piecas atbildes)

		Atzīmēt
1	Amatos neprofesionāli, nepiemēroti cilvēki	
2	Amatpersonas, partijas cieši saistītas ar uzņēmējiem	
3	Amatpersonu alkātība, mantrausība, savtīgums	
4	Amatpersonu zemais atalgojums	

5	Atbildības trūkums, nav valstiska domāšana	
6	Atklātības, caurspīdīguma trūkums	
7	Augstas izmaksas, kārtojot dokumentus, atļaujas	
8	Augstāko amatpersonu piemērs	
9	Augsti nodokļi, nesakārtota nodokļu sistēma	
10	Bez korupcijas procesi lēni vai nenotiek vispār	
11	Birokrātija, procedūru sarežģītība	
12	Cilvēki paši piedāvā kukuļus, ja dod, tad ņem	
13	Cilvēku neizglītība, savu tiesību nezināšana	
14	Draugu, radu, paziņu būtība, amatos "savi" cilvēki	
15	Ekonomiskā situācija valstī	
16	Iepirkumu necaurspīdīgums, nesakārtotība	
17	Iespēja lēmumus pieņemt vienpersoniski, mazā cilvēku grupā	
18	Kontroles trūkums, visatļautība	
19	Nabadzība, zems dzīves līmenis	
20	Nav politiskās gribas apkarot korupciju, korupciju veicinoša vide	
21	Nesakārtota likumdošana (atstāti caurumi, vieta interpretācijai)	
22	Netiek reāli sodīti, mazi sodi, nesodāmības apziņa	
23	Tradīcija, tā pieņemts (Padomju laika domāšana, kultūra)	
24	Varaskāre, amatpersonu varas demonstrēšana	
25	Cita atbilde: _____	

Korupcijas mazināšana

5. Kā Jūs domājat, kas ir pirmie pieci soļi, kurus vajadzētu spert, lai mazinātu korupciju valsts un pašvaldības iestādēs?

		Atzīmēt
1	Amatpersonas jāpieņem darbā atklāta konkursa kārtībā	
2	Atbalstīt uzņēmējus, uzlabot uzņēmējdarbības vidi	
3	Bargus, reālus sodus	
4	Izglītēt iedzīvotājus (par tiesībām, par korupcijas sekām u.c.)	
5	Jāievieš amatpersonu rotācija	
6	Jāmaina cilvēku attieksme pret korupciju, domāšana	
7	Jānomainās paudzēm	
8	Jāpārņem ārvalstu pieredze korupcijas apkarošanā	

9	Lielāku atklātību, caurspīdīgumu	
10	Mainīt valsts pārvaldi, iekārtu, visu sistēmu	
11	Novērst korupcijas riskus, iespējas dot kukuļus	
12	Paaugstināt amatpersonu atalgojumu, ieviest motivēšanas sistēmu	
13	Palielināt pašvaldību, iestāžu budžetu	
14	Personāla maiņa (atlaist vecos, pieņemt jaunus, godīgus, profesionālus)	
15	Sakārtot iepirkumu norisi (godīgus nosacījumus)	
16	Sakārtot likumdošanu (skaidri, viennozīmīgi interpretējami likumi)	
17	Sakārtot nodokļu sistēmu, samazināt nodokļus	
18	Samazināt birokrātiju, vienkāršot procedūras	
19	Uzlabot ekonomisko situāciju, mazināt bezdarbu	
20	Uzlabot, sakārtot lēmumu pieņemšanas procesus	
21	Uzlabot, sakārtot pašvaldību darbu	
22	Vairāk kontrolēt amatpersonas	
23	Veicināt amatpersonu izpratni par korupcijas sekām, izglītēt	
24	Cīnīties ar korupciju nav iespējams	
25	Cita atbilde: _____	

Korupcijas izplatība

6. Ir dažādi apgalvojumi par koruptīvu parādību izplatību Latvijā, lūdzu, norādiet, vai šāda situācija Latvijā, Jūsuprāt, ir plaši izplatīta parādība? (ne vairāk kā piecas atbildes)

		Atzīmēt
1	Amatpersona izpauž ierobežotas pieejamības informāciju savtīgos nolūkos	
2	Amatpersona ļāvusi likumpārkāpējiem izvairīties no soda, kaut gan pārkāpums ir acīmredzams	
3	Amatpersonas pieņem neoficiālus maksājumus vai dāvanas	
4	Amatpersonas, kuru pienākums ir kontrolēt un novērst pārkāpumus, neveic kontroli vispār vai kontrolē maz	
5	Medicīnas darbinieks pieņem neoficiālus maksājumus vai citus labumus	
6	Pašvaldības deputāti ir atkarīgi no ekonomiskiem un biznesa grupējumiem	
7	Politiskajām partijām tiek veikti ziedojumi, lai ietekmētu lēmumu pieņemšanu ziedotājam par labu	
8	Tiesneši pieņem neoficiālus maksājumus vai citus labumus	
9	Valsts un pašvaldību iepirkumos priekšroka tiek dota tiem, kas maksā kukuļus vai ir personiski saistīti ar atbildīgajiem darbiniekiem	
10	Valsts vai pašvaldības iestāžu vadītāji atrodas interešu konfliktā, piemēram, amatpersona pieņēmusi lēmumus par labu savam radniekam vai darījumu partnerim	

11	Valsts vai pašvaldības iestāžu vadītāji negodīgi iedzīvojas uz vadītās iestādes rēķina (slēdz ar sevi papildlīgumus, piešķir sev piemaksas, prēmijas utml)	
12	Valsts vai pašvaldības iestāžu vadītāji vai darbinieki personiskām vajadzībām izmanto dienesta resursus, aprīkojumu, iekārtas, automašīnas utml.	
13	VID darbinieki pieņem neoficiālus maksājumus vai citus labumus	
14	Neviens no apgalvojumiem nav pareizs	
15	Grūti pateikt/NA	
16	Plaši izplatīta ir kāda cita koruptīva parādība: _____	

II Personiskā pieredze Informācijas avoti

7. Vispārīgi runājot, sakiet, lūdzu, kur Jūs pamatā gūstat informāciju par negodīgiem vai šaubīgiem darījumiem valsts un pašvaldības iestādēs? (iespējamās vairākas atbildes)

		Atzīmēt
1	No masu informācijas līdzekļiem	
2	No draugu, paziņu personiskās pieredzes	
3	No dažādiem stāstiem par kādu uzņēmēju pieredzi	
4	No savas personiskās saskarsmes ar valsts un pašvaldības iestādēm	
5	Citur/ ja iespējams, lūgums norādīt: _____	
6	Grūti pateikt/NA	

Saskarsme ar institūcijām

8. Cik bieži Jums kā sava uzņēmuma pārstāvim pēdējo 2 gadu laikā caurmērā ir iznācis kontaktēties ar valsts institūcijām?

Vairākas reizes nedēļā	Vismaz reizi nedēļā	Vismaz reizi mēnesī	vismaz reizi pusgadā	vismaz reizi gadā	retāk

9. Cik bieži Jums kā sava uzņēmuma pārstāvim pēdējo 2 gadu laikā caurmērā ir iznācis kontaktēties ar pašvaldības institūcijām?

Vairākas reizes nedēļā	Vismaz reizi nedēļā	Vismaz reizi mēnesī	vismaz reizi pusgadā	vismaz reizi gadā	retāk

10. Sakiet, lūdzu, vai pēdējo 2 gadu laikā Jūsu uzņēmumam ir nācies kārtot šādus jautājumus:

	Atzīmēt
Ar būvniecību saistītu jautājumu kārtošana	
Atjauju, licenču saņemšana	

Autotransporta reģistrācija vai tehniskā apskate (CSDD)	
Darījumi muitā	
Inspekcijas vai citas kontrolējošās iestādes	
Jautājumu kārtošana saistībā ar Eiropas Savienības struktūrfondi (finanšu līdzekļiem)	
Jautājumu kārtošana tiesā	
Jautājumu kārtošana Valsts ieņēmumu dienestā (VID)	
Nekustamā īpašuma lietu kārtošana (zemes zonējuma maiņa, transformācija, īpašumu reģistrēšana, pārreģistrēšana u.c.)	
Saskarsme ar Ceļu policiju	
Saskarsme ar Valsts policiju	
Uzņēmuma reģistrēšana	
Uzturēšanās atļauju, izsaukumu kārtošana	
Valsts vai pašvaldības pasūtījumu iegūšana	

Neoficiālu paņēmieni izmantošana

11. Risinot jautājumus valsts un pašvaldības iestādēs, dažkārt tiek izmantoti dažādi paņēmieni, lai atvieglotu šo procesu.

		A. Vai esat saskāries ar šo problēmu? (1) = ir nācies (2) = nav nācies		B. Vai Jums nācās izmantot kādu (-us) no uzskaitītajiem paņēmieniem, lai nokārtotu šo jautājumu: (1) = Izmantoju personiskos sakarus (draugus, paziņas u.tml.) (2) = Pasniedzu nelielas dāvanas (suvenīri, ziedi, saldumi) (3) = Apmaksāju pusdienas, kādus izklaides pasākumus (4) = Pasniedzu lielākas dāvanas (5) = Veicu neoficiālus maksājumus (6) = Darīju kaut ko citu (norādīt): (7) = Lietu nokārtoju bez kādiem neoficiāliem maksājumiem, dāvanām vai pazīšanās						
1	2	1	2	1	2	3	4	5	6	7
1	Uzņēmuma reģistrēšana	1	2	1	2	3	4	5	6	7
2	Nekustamā īpašuma lietu kārtošana (zemes zonējuma maiņa, transformācija, īpašumu reģistrēšana, pārreģistrēšana u.c.)	1	2	1	2	3	4	5	6	7
3	Atļauju, licenču saņemšana	1	2	1	2	3	4	5	6	7
4	Saskarsme ar Ceļu policiju	1	2	1	2	3	4	5	6	7
5	Saskarsme ar Valsts policiju	1	2	1	2	3	4	5	6	7
6	Autotransporta reģistrācija vai tehniskā apskate (CSDD)	1	2	1	2	3	4	5	6	7

7	Uzturēšanās atļauju, izsaukumu kārtošana	1	2	1	2	3	4	5	6	7
8	Darījumi muitā	1	2	1	2	3	4	5	6	7
9	Jautājumu kārtošana Valsts ieņēmumu Dienestā (VID)	1	2	1	2	3	4	5	6	7
10	Ar būvniecību saistītu jautājumu kārtošana	1	2	1	2	3	4	5	6	7
11	Jautājumu kārtošana tiesā	1	2	1	2	3	4	5	6	7
12	Valsts vai pašvaldības pasūtījumu iegūšana	1	2	1	2	3	4	5	6	7
13	Inspekcijas vai citas kontrolējošās iestādes	1	2	1	2	3	4	5	6	7
14	Jautājumu kārtošana saistībā ar Eiropas Savienības struktūrfondiem (finanšu līdzekļiem)	1	2	1	2	3	4	5	6	7

Neoficiālu maksājumu un paziņās izmantošana

12.	Vai Jūs personiski zināt kādu, kas izmanto paziņās, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus no valsts vai pašvaldības iestādēm vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs?	Jā	Nē
13.	Un kā ar Jums pašu – vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs esat izmantojis paziņās, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus no valsts vai pašvaldības iestādēm (vai arī – lai atrisinātu attiecīgos jautājumus)?	Jā	Nē
14.	Vai Jūs personiski zināt kādu, kas ir devis dāvanas valsts vai pašvaldība amatpersonām, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs?	Jā	Nē
15.	Un kā ar Jums pašu – vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs esat devis dāvanas valsts vai pašvaldības amatpersonām, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs?	Jā	Nē
16.	Vai Jūs personiski zināt kādu, kas ir veicis neoficiālus maksājumus valsts vai pašvaldības amatpersonām, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs?	Jā	Nē
17.	Un kā ar Jums pašu – vai pēdējo 12 mēnešu laikā Jūs esat veicis neoficiālus maksājumus valsts vai pašvaldības amatpersonām, lai vienkāršāk un ērtāk saņemtu atļaujas, izziņas, pasūtījumus vai atrisinātu kādu citu jautājumu šajās iestādēs?	Jā	Nē

Publiskie iepirkumi

18.	Vai pēdējo divu gadu laikā Jūsu uzņēmums ir piedalījies publiskā iepirkuma procedūrā valsts vai pašvaldību iestādē?	Jā, vienreiz	Jā, vairākkārt	Nē	Nezinu
-----	---	--------------	----------------	----	--------

11.1. Ja atbild "jā, vienreiz" vai "jā, vairākkārt":

	Atzīmēt	
Vai, Jūsaprāt, korupcijas esamība ir ietekmējusi Jūsu panākumus, piedaloties publiskā iepirkuma procedūrā valsts vai pašvaldību iestādē?		Jā, korupcija ietekmēja uzņēmuma izredzes uzvarēt iepirkumu procedūrā
		Nē, atlases procedūra bija caurskatāma un neradās nekādas šaubas
		Daļēji varētu to pieņemt par iemeslu tam, ka uzņēmums neuzvarēja
		Grūti pateikt

11.2. Vai, Jūsaprāt, publiskā iepirkuma procedūrā valsts vai pašvaldību iestādē pastāvēja kādi no zemāk minētajiem apstākļiem:

	Atzīmēt
Iepirkumu procedūras atlases kritērija bija pielāgoti vienam konkrētam uzņēmumam	
Uzvarētājs bija jau zināms iepriekš	
Pārējie dalībnieki bija izmantojuši aizliegtu vienošanos, lai mākslīgi pazeminātu cenu	
Noteiktie termiņi bija pārāk īsi, lai tajos iekļautos	
Iepirkuma procedūra bija pārāk birokrātiska	
Cits apstāklis: _____	
Neviens no iepriekšminētajiem	
Grūti pateikt	

III Gatavība dot kukuli

Iemesli

19. Pastāv dažādi uzskati par to, kāpēc valsts un pašvaldību iestāžu apmeklētāji vispār dod kukuli vai dāvanu. Lūdzu, norādiet iemeslus, kuru dēļ tādi uzņēmēji kā Jūs varētu izšķirties dot kukuli vai dāvanu kādai valsts amatpersonai!

	Atzīmēt
Darbinieku attieksme ir laipnāka un pretimnākoša	
Iespējams izvairīties no oficiālajiem maksājumiem (iznāk pat lētāk)	
Ir lielāka drošība, ka problēma vispār tiks risināta	
Ir pārliecība, ka tiks panākts problēmas pozitīvs (vēlamais) risinājums	
Jautājums (problēma) tiek izskatīts ātrāk	
Manuprāt, attiecīgās profesijas pārstāvji netiek pienācīgi atalgoti	
Nedrošība, ka savādāk nav garantēta pakalpojuma kvalitatīva izpilde (piemēram, visi vajadzīgie dokumenti, izziņas, atļaujas pareizi noformēti u.tml.)	

Normatīvie akti un procedūras ir tik neskaidras un sarežģītas, ka ir nepieciešama amatpersonas palīdzība vai pretimnākšana	
Tā ir garantija, ka citas reizes jautājumus būs iespējams kārtot vieglāk	
Tā ir tradīcija	
Cits iemesls: _____	
Nekādos apstākļos nedotu kukuli vai dāvanu valsts vai pašvaldības amatpersonai	

Personiskā gatavība

20. Kā Jūs domājat, vai tādi uzņēmēji kā Jūs būtu gatavi dot kukuli valsts vai pašvaldības amatpersonai, ja tas būtu būtiski uzņēmuma interesēm un problēma tiktu atrisināta?

Jā	Vairāk jā, nekā nē	vairāk nē, nekā jā	nē	grūti pateikt
----	--------------------	--------------------	----	---------------

21. Dažkārt dāvanas tiek dotas pateicībā par labi padarītiem valsts vai pašvaldības amatpersonas pienākumiem. Kā Jūs domājat, kas ir tā robeža, kad pateicība/dāvana kļūst par kukuli:

1-10 EUR	10-30 EUR	30-50 EUR	50-100 EUR	vairāk nekā 101 EUR	0 EUR (jebkura dāvana ir kukulis)
----------	-----------	-----------	------------	---------------------	-----------------------------------

IV Iekšējā kontrole

22. Vai Jūsu uzņēmumā (atbildot – jā/nē. Iespējami vairāki atbilžu varianti):

	Atzīmēt
Augstākā vadība aktīvi un acīmredzami atbalsta un īsteno uzņēmuma iekšējās kontroles un ētikas prasības?	
Ieviestas atbilstošas disciplinārās procedūras, noteikta atbildība par koruptīviem pārkāpumiem?	
Ir izstrādāts rīcības plāns darbiniekiem gadījumos, kad tie vēlas ziņot par iespējamiem koruptīviem pārkāpumiem?	
Ir noteikti ētikas standarti?	
Ir paredzēta periodiska komunikācija un apmācības visu līmeņu darbiniekiem par uzņēmuma ētikas standartiem un prasībām?	
Korupcijas novēršanas prasības attiecas arī uz sadarbības partneriem?	
Pastāv godīga un precīza finanšu un grāmatvedības procedūru sistēma?	
Periodiski tiek veikta ētikas programmas pārskatīšana, novērtējot un uzlabojot tās efektivitāti?	
Pretkorupcijas politika ir skaidri formulēta un saprotama?	